Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 143 (15766) | 1981 оной июниин 21, воскресени | Сэн 2 мүнгэн.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ

«Арадай хэрэглэмжын эд бараа ехээр үйлэдбэрилхэ талаар Москва хото болон Свердловско областиин түрүү предприятинуудай, нэгэдэлнүүдэй коллективүүдэй гаргаhан үүсхэл тухай» тогтоол КПСС-эй Центральна Комитет баталан абаба.

Арадай ажабайдалай материальна ба соёлой хэмжээе эдбэрииэгүйгөөр дээшэлүүлхэ тухай КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь хангаха зорилготойгоор Москва хото болон Свердловско областиин түрүү предприятинуудай, нэгэдэлнүүдэй коллективүүд энэ табан жэлдэ арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгые нилээд ехэдхэхэ, ассортиментыень үргэдхэхэ ба шанарыень hайжаруулха талаар үүсхэл гаргаа.

Москва хото болон Свердловско областиин партийна, совет органууд энэ шухала социальна асуудалаар үйлэдбэриин коллективүүдэй үүсхэлнүүдые дэмжэжэ, эрдэмэй шэнжэлгын, проектнэ, бусад эмхинүүдые үргэнөөр хабаатуулан, арадай хэрэглэмжын эд бараа үйлэдбэрилгын комплексно программануудые зохёоhон байна. Олонхи промышленна предприятинууд болон нэгэдэлнүүд хүн зонд шухала хэрэгтэй эдлэл хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргахыень абтаhан хэмжээ ябуулгануудаар хараалагдана. Эд бараанай шанарые hайжаруулга, шэнэ түхэлэй эдлэл хэрэгсэлнүүдые, тэрэ тоодо техническэ талаараа орёо нарин зүйлнүүдые үйлэдбэрилэн гаргалга, хүн зоной үргэнөөр хэрэглэдэг зүйлнүүдые нилээд үргэдхэлгэ ехэ удха шанартай байна. Гол түлэб хүдэлжэ байгаа предприятинуудые, цехүүдые шэнэдхэн hэлбэлэнэй, тусхай шэглэлтэй болгоhоной, түрүү технологическа арганuудые нэбтэрүүлhэнэй, түүхэй эд, тэрэ тоодо нютагай түүхэй эд, мүн үйлэдбэриин үлэгдэлнүүдые улам гамтай hайнаар хэрэглэhэнэй ашаар эдэ программанууд бэелүүлэгдэхэ юм.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ арадай хэрэглэмжын эд бараа ехээр үйлэдбэрилхэ, ассортиментыень үргэдхэхэ ба шанарыень hайжаруулха талаар Москва хото болон Свердловско областиин түрүү предприятинуудай, нэгэдэлнүүдэй коллективүүдэй гаргаhан үүсхэлые КПСС-эй Центральна Комитет hайшаагаа.

Энэ үнэтэ үүсхэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхыень, зохихо хэмжээ ябуулгануудые хараалхыень, үйлэдбэриин ашаг үрые саашаданъ дээшэлүүлhэнэй, предприятинууд болон нэгэдэлнүүдэй, тэрэ тоодо хүндэ промышленностиин hалбаринуудта бии байгаа арга нөөсэнүүдые, боломжонуудые бүри гүйсэд дүүрэнөөр элсүүлhэнэй үндэhөөр арадай хэрэглэмжын эд бараа ехээр үйлэдбэрилхын, ассортиментыень үргэдхэхын ба шанарыень hайжаруулхын түлөө ажалша коллективүүдтэ социалис мүрысөө дэлгэрүүлхыень союзна республиканууудай Компартинуудай ЦК-нуудта, партиин крайкомуудта, обкомуудта, союзна болон автономито республиканууудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ, хизаарнууд ба областьнуудай гүйсэдхэхэ комитедүүдтэ, министерствэнүүд болон албан зургаануудта дурадхагдаа. Үдэр бүриин шухала хэрэгтэй эд бараагаар хүн зонние хангалгада онсо анхарал хандуулагдана.

Хүн зондо шухала хэрэгтэй эд бараа ехээр үйлэдбэрилхын, ассортиментыень үргэдхэхын ба шанарыень hайжаруулхын түлөө социалис мүрысөөнэй ябасые, иимэ зорилготойгоор предприятинууд болон нэгэдэлнүүдэй доторой арга нөөсэнүүдые эрхим hайнаар хэрэглэлгын дүй дүршэлые дары түргөөр, гүнзэгы удхатайгаар харуулжа байхыень түбэй ба нютагай газетэнүүдэй, радио ба телевидениин редакцинуудта дурадхагдаба.

МҮНӨӨДЭР—МЕДИЦИНСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЫН ҮДЭР

БИ-ТАБАН ЖЭЛДЭ, ТАБАН ЖЭЛ-НАМДА

ЭРХИМЭЭР ХАНГАХА—МАНАЙ УЯЛГА

«Совет хүнэй сагсоогоо, мэргэжэл түгэс, анхарал оролдосотой медицинскэ туhаламжа хододоо, хаанашье абахын тула бүхы юумэ хэхэ хэрэгтэй» гэжэ партиин XXVI съезд дээрэ нүхэр Л. И. Брежнев хэлээ hэн. Энэ тон зүбөөр хэлэгдэhэн, гүнзэгы удха шанартай үгэнүүд гээшэл! Совет хүнүүд дүрбэн тэгшэ бэлэдхэлтэй, энхэ элүүр, үбшэлөөшье hаа, саг соогоо hайнаар арга абаха ёhотой ха юм. Ажалша хүн гээшэмнай манай гүрэнэй эгээн ехэ баялиг мүн. Ушар иимэhээ манай гүрэн түрэ элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудай материально-техническэ баазые бэхижүүлхын, мүнөө үеын эрилтэнүүдтэ харюусама оньhон тухеэрэлгэнүүдээр хангахын тула, тэрээнhээ уламжалан, хүн зониие медицинскэ талаар хангалгые саашадань улам hайжаруулха бүхы хэмжээнүүдые абана.

Минии мүнөө ажалладаг Улаан-Үдын 1-дэхи поликлиникын гоё hайхан, шэнэ байра энэ хэлэhэн үгэнүүдыемни элеэр гэршэлнэ ха юм. Шэнэ байрадаа түбхинэжэ, жэшээлхэдэ, манай ажаллаха эрхэ байдал тад hайжарба. Ганса манай процедурна кабинет 3 таhалгатай.

Юрэнхыдөө, манай ажал нилээд ехэ юм. Үдэр бүри нэгэ фельдшер 160-hаа доошо бэшэ хүнүүдтэ тарилга хэнэ. Иимэ ажалда hайн дүршэлэй хэрэгтэй байhан мэдээжэ ааб даа. Би эндэ арбан нэгэдэхи жэлээ ажаллажа байха үедөө, олон залуушуулда өөрынгөө хүдэлмэриин дүршэлые дамжуулжа, бэрхэ мэргэжэлтэд болгожо hургаhан байнаб. Нина Пономаренко, Лариса Миневич гэгшэд намтай сугтаа ажаллажа, яhала бэрхэнүүд болоо. Санитарка Нина Петровна Брюханова ажал хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандадаг, ехэ оролдосотой хүн гээд коллектив соогоо магтуулдаг болоhоор үнинэй.

Бидэнэр, медицинын тусхай дунда мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэд, «Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ» гэхэ мэтын олон конкурс-харалгада хабаададаг байнабди. Үнгэрэгшэ жэлдэ Улаан-Үдын поликлиникэнүүдэй хоорондо үнгэргэгдэhэн тиимэ нэгэ конкурс-харалгада манай процедурна кабинедэй коллектив шалгаржа, нэгэдэхи hуури эзэлээ hэн. Иимэ конкурс-харалга дээрэ медсестрануудай мэргэжэл шадабари гол шухалада тоологдодог байбашье, өөрынь мэргэжэл тушаа мэдэсэ, мүн политическэ бэлэдхэлэй хэмжээн хараада абтадаг байна. Бидэ өөрынгөө мэргэжэл шадабариие улам нарижуулхын тула даалгагдаhан ажалдаа харюусалга ехэтэйгээр хандадаг, хангалгын шанар дээшэлүүлхэ, ажалай журам наринаар сахиха, элдэб конкурснуудта эдэбхитэйгээр хабаадаха, үбшэн хүнүүдтэ налгай зохидоор хандаха гэхэ мэтэшэлэн пунктнуудhаа бүридэhэн 1981 оной социалис уялгануудые баталан абаабди. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ хүн зониие улам hайнаар хангахын түлөө бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн ажаллахаар зэhэнхэйбди. Бидэнэр үнэн сэхэ ажалаараа арадай ажахыда, үйлэдбэридэ ажаллагшадые hайнаар хангахадаа, тэдэнэй энхэ элүүр, урма зоригтой ябаха, улам ашаг үрэтэйгөөр ажаллаха арга олгонобди гэжэ hайн мэдэнэбди.

Т. ДОМЫШЕВА,
Улаан-Үдын нэгэдэхи поликлиникын медицинскэ сестра.

Монголой Соёлой үдэрнүүд Советскэ Союзда боложо үнгэрбэ

АМАР САЙН, ХҮНДЭТЭ АЙЛШАД!

ҮСЭГЭЛДЭР үглөөгүүр, нютагай сагаар 5 час 30 минутада Улаан-Үдын түмэр замай вокзал дээрэ хүн зон олоороо сугларшоод, «Эрхүү — Наушки» гэhэн поездые хүлеэжэ байба. Юуб гэхэдэ, монгол искусствын түлөөлэгшэд тэрэ поездоор Улаан-Үдэдэ бууха ёhотой байгаа. Удангүй хүлеэгдэhэн поезд ерэжэ ябаhан тухай диктортой үгэнүүд ссностожо, угтажада хабаадахаар ерэhэн зон юрьесэ субан, перрон тээшэ гараба. Удааншье хүлеэлгэнгүй, поезд уухилhаар ерээд, нэгэдэхи зам дээрэ тогтобо. Вагонуудай үүдэн нээгдэжэ, монгол нүхэдн ай угтажа байгшадые амаршалжа гаража ерээ. МНР-эй арадай артист, суута дуушан Ц. Пурэвдорж бууралтажа ябаhан үhэеэ эльбэhээр, уринаар энеэбхилэн буугаад, угтажа байhан хүнүүдтэй халуунаар мэндэшэлдэбэ. Тиигэhээр МНР-эй арадай артист Д. Жаргалсайхан, МНР-эй арадай уран зурааша Л. Намхайсүрэн, нёдондо Улаан-Үдэдэ гастрольдо ерэжэ, олондо hайшаагдаhан залуу дуушан Бүтэд болон бусад нүхэд hубарилдаhаар буужа ерэнэ.

Угтажа байгшадай дунда республикын олониитын, искусствын, соёлой түлөөлэгшэд, залуушуул олон байгаа. «Совет-монгол найрамдал мандаха болтогой!» гэhэн үгэнүүдтэй улаан транспарант залуушуулай гарта намилзана.

Хүндэтэ айлшадай угтамжада зорюулагдаhан митинг дээрэ Буряадай АССР-эй соёлой министр Д. З. Жалсараев амаршалгын үгэ хэлэбэ:

— МНР-эй Соёлой үдэрнүүдые Советскэ Союзда үнгэргэлсэхээ ерэhэн та бүгэдэ нүхэдые манай ниислэл Улаан-Үдэдэ бууhантайтнай дашарамдуулан амаршалжа байнаб. Аха дүү монголшуудай искусствые буряад арад hайн мэдэдэг, үндэрөөр сэгнэдэг юм. Тиимэhээ МНР-эй Соёлой үдэрнүүдэй Буряад орондо үргэлжэлжэ байhанда бидэ ехэ баяртайбди. Таанарай hалбаруулан абажа ябаhан уран бэлиг хадаа социалис байдалай батажан мандалгын ялас гэмэ гэршэ болоно. Манай Улаан-Үдэдэ hайн hайханаар айлшалан, уран бэлигээ харуулха үндэр hайхан хэрэгтээ амжалта түйлахыетнай хүсэнэб.

МНР-эй искусствын түлөөлэгшэдэй Улаан-Үдэдэ бууhан бүлэгые хүтэлбэрилжэ ябаhан, МНР-эй Соёлой министерствын партийна комитедэй секретарь нүхэр Ширсэдийн Цэнд-Аюуш харюугай үгэ хэлэжэ, hайн hайханаар совет нүхэдэй угтажа абаhанда баясажа байhанаа мэдүүлбэ.

Угтамжын митингын hүүлээр манай корреспондент тус бүлэгые даажа ябаhан нүхэр Ш. Цэнд-Аюушта хандажа, бүлэг тухайдаа хөөрэхыень гүйhан байна.

— МНР-эй Соёлой үдэрнүүдые Советскэ Союзда үнгэргэлсэхээ ерэhэн артистнар хоёр бүлэг боложо, хоёр тээшээ тараабди. Нэгэдэхи бүлэгынь Эрхүүдэ буугаад, мүнөө тандаерэбэ гээшэ. Хоёрдохи бүлэгнай Алма-Ата ошоо. МНР-эй арадай артистнар Ц. Пурэвдорж, Д. Жаргалсайхан, Ж. Норвбанзад, МНР-эй арадай артист гүрэнэй шангай лауреат Б. Норовсамбуу, МНР-эй арадай уран зурааша Л. Намхайсүрэн, МНР-эй габьяата артист, уласхоорондын шангай лауреат Х. Уртнасан болон мэдээжэ бусад артистнар манай бүлэгтэ ороно. Монголой дуу, хатарай ансамблиин, гүрэнэй оперо болон баледэй театрай, гүрэнэй циркын түлөөлэгшэд Улаан-Үдэдэ болохо концертнүүдтэ хабаадаха байна гэжэ тэрэ хөөрэбэ.

Үсэгэлдэртөө Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, нарин сэмбын комбинадта, уран hайханай музейдэ, КПСС-эй обкомдо айлшадтай уулзалганууд болоо.

Үдэшэлэн Ленинэй орденто оперо болон баледэй академическэ театрай байшан соо ехэ концерт болобо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Монголой айлшад Улаан-Үдэдэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

РЕСПУБЛИКЫН МЕДИЦИНСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ «БУРЯАДАЙ АССР-эй ГАБЬЯАТА ВРАЧ» ГЭhЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Арадай элүүрые хамгаалха талаар габьяатай байhанайнь түлөө **«Буряадай АССР-эй габьяата врач»** гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Болдонова Евдокия Максимовнада — Улаан-Үдын түргэн туhаламжын больницын ахамад врачай орлогшо.

Бороноев Афанасий Борисовичта — Н. А. Семашкын нэрэмжэтэ республиканска больницын врач.

Данханов Виктор Сократовичта — Загарайн районой Шэнэ-Хүрбын участково больницын ахамад врач.

Еронова Анна Будлановнада — Сэлэнгын районой Гусиноозерско түбэй районно больницын отделениие даагша.

Жданова Тамара Васильевнада — Улаан-Үдын хүүгэдэй 1-дэхи больницын ахамад врачай орлогшо.

Капустина Тамара Васильевнада — Баунтын районой Багдаринай түбэй районно больницын ахалагша терапевт.

Котова Ольга Александровнада — Хоринн районой Дээдэ-Тайлсын участково больницын ахамад врач.

Мадыева Любовь Данцарановнада — Буряадай АССР-эй элүүрые хамгаалгын министр.

Орлова Любовь Николаевнада — арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдкомой элүүрые хамгаалгын таhагай ахамад педиатр.

Палерин Владимир Никитовичтэ — Прибайкалиин районой Турунтаевай түбэй районно больницын ахамад врач.

Пестерова Людмила Яковлевнада — Улаан-Үдын 4-дэхи больницын врач.

Свечинова Лидия Николаевнада — республиканска онкологическа диспансерэй хирург.

Тугутова Мариэтта Александровнада — Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствын медицинскэ санитарна албанай врач.

Цыбелова Тамара Ивановнада—Захааминай районой Закаменск хотын шүдэ аргалдаг поликлиникые даагша.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной июниин 18.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

РЕСПУБЛИКЫН МЕДИЦИНСКЭ ЭМХИ ЗУРГААНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Хүн зоной бэеын элүүрые хамгаалха талаар ашаг үрэ ехэтэйгээр ажаллаhанайнь түлөө Медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй үдэртэй дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха:

Акулова Людмила Алексеевнае — Сэлэнгын районой Сэлэн-Дүүмэ тосхоной 59-дэхи аптекые даагша.

Бабужапова Дарима Шагжиевнае — Хэжэнгын районой Сулхарнин участково больницын медицинскэ сестра.

Бакланова Надежда Константиновнае — Улаан-Үдын шүдэ аргалдаг хүүгэдэй поликлиникын врач.

Будаева Зинаида Батомункуевнае — Улаан-Үдын 7-дохи поликлиникын медицинскэ сестра.

Даненберг Капитолина Ивановнае — Баргажанай районой hубын фельдшерскэ пунктые даагша.

Дворникова Вера Харитоновнае — Сэлэнгын районой Гусиноозерско санэпидстанциин таhагые даагша.

Доржиева Нина Гармажаповнае — Мухар-Шэбэрэй районой Эрдэмэй участково больницын медицинскэ сестра.

Киселева Надежда Павловнае — Улаан-Үдын түргэн туhаламжын больницын врач.

Ковалев Ермил Евтеевичые — Буряадай АССР-эй Элүүрые хамгаалгын министерствын Улаан-Үдын автопредприятиин ахамад механик.

Недзельская Елена Никитичнае — Бэшүүрэй районой санэпидстанциин эпидемиологой туhалагша.

Носкова Федосья Максимовнае — Улаан-Үдын 5-дахи больницын поликлиникын санитарка.

Плотникова Евгения Дмитриевнае — Зүүн Сибириин түмэр харгын Улаан-Үдэ станциин отделенческэ больницын хүүгэдэй консультациин таhагые даагша.

Посельская Нелли Ивановнае — Улаан-Үдын 8-дахи поликлиникын ахамад врач.

Пшеничникова Людмила Константиновнае — Улаан-Үдын инфекционно больницын отделениие даагша.

Струневич Валентина Степановнае — Кабанскын районой Каменска больницын врач.

Ульзутуева Нина Дабаевнае — Зэдын районой Дэрэстэйн участково больницын медицинскэ сестра.

Хусаинов Хуснулланиие — Хяагтын медицинскэ училищиин багша.

Цыбикова Вера Гадляновнае — Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи аптекоуправлениин складай таhагые даагша.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной июниин 18.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

НҮХЭР Ф. Ф. АБРОСОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Республикын ой модоной болон модо болбосоруулгын промышленностьда ашаг үрэ ехэтэйгээр удаан саг соо ажаллаhанайнь түлөө, түрэhөөр 60 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, Буряадай мебельнэ, модо болбосоруулгын комбинадай профсоюзай заводской комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр **Федор Федорович АБРОСОВЫЕ** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной июниин 18.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

БУРЯАДАЙ АССР-эй КАБАНСКЫН hУНГАЛТЫН 522-дохи ОКРУГhОО СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ НАЦИОНАЛЬНОСТЬНУУДАЙ СОВЕДЭЙ ДЕПУТАДЫЕ hУНГАХА ҮДЭР ТУХАЙ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум **тогтообо:**

«СССР-эй Верховно Соведэй hунгалта тухай» СССР-эй Хуулиин 60-дахи статьятай зохилдуулан, Буряадай АССР-эй Кабанскын hунгалтын 522-дохи округhоо Национальностьнуудай Соведэй депутадые hунгалгые 1981 оной июниин 26-да, воскресенидэ үнгэргэхэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Л. БРЕЖНЕВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1981 оной июниин 19.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ НАЦИОНАЛЬНОСТЬНУУДАЙ СОВЕДЭЙ hУНГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ ТАЛААР КАБАНСКЫН hУНГАЛТЫН 522-дохи ОКРУГОЙ БҮРИДХЭЛ ТУХАЙ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1978 оной декабриин 13-най Указтай зохилдуулан, СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй hунгалта үнгэргэхэ талаар Кабанскын hунгалтын 522-дохи округто Кабанскын болон Прибайкалиин районууд ороно.

„КОСМОС-1267" „САЛЮТ-6" СТАНЦИТАЙ ЗАЛГАЛДАН ХОЛБОЛДОБО

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

Газарые тойрон дабшадаг «Космос-1267» гэжэ хэмэл одон «Салют-6» гэдэг замбуулинай научна станцитай 1981 оной июниин 19-дэ Москвагай сагаар 10 час 52 минутада залгалдан холболдобо.

1981 оной апрелиин 25-да Газар шадарай замда гаргагдаhан «Космос-1267» гэжэ хэмэл одон замбуулинай аппарадуудай тухеэрэлгэнүүдые туршахын тула хараалагдаhан байгаа. Энэ үе соо хэмэл одоной аппаратурын хүдэлхэ арга боломжо шалгагдаhан байна.

«Салют-6» — «Космос-1267» гэжэ комплекс иимэ замаар ниидэнэ:

—Газарай нюрууhаа эгээл саада захань—377 километр;

—Газарай нюрууhаа эгээл наада захань—335 километр;

—91,4 минута соо Газарые тойрон дабшана;

—замайнь hөөлжүү 51,6 градус.

Станциин ба хэмэл одоной бүхы тухеэрэлгэнүүд hайнаар хүдэлнэ. Ниидэлгэ залан хүтэлхэ түбтэ ороhон мэдээсэлнүүд шэнжэлэгдэжэ байнхай.

БАЙГААЛИИЕ ХАМГААЛГЫН БА ХҮНЭЙ АША ТУhАДА

Байгаалиие хамгаалха бүхэроссин бүлгэмэй VII съезд дүүрэбэ

Байгаалида туhалха, тэрэниие сахин хамгаалха, мүнөөнэй ба ерээдүйн үетэнэй аша туhада байгаалиин баялигуудые гамтай hайнаар хэрэглэхэ гэhэн партиин захяа заабариие дүүргэхэ талаар Байгаалиие сахин хамгаалдаг бүхэроссин бүлгэмэй (ВООП) гэшүүдэй ямараар ажаллажа байhан тухай асуудалые тус бүлгэмэй VII съездын делегадууд зүбшэн хэлсэбэ.

Олоной хабаадалгатай Россин энэ бүлгэмэй съезд июниин 19-дэ Москвада, Союзуудай байшангай Колонно зал соо хүдэлмэреэ дүүргээ. Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ ехэ зорилгонуудай бэелүүлэгдэхэ байhанай үндэhөөр 1981—1985 онуудта ВООП-ые хүгжөөхэ хараа түсэбүүд тодорхойлогдоhон байна.

СССР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд дотор байгаалиие хамгаалха хэмжээ ябуулганuудай оруулагдаhан ушар 33 миллион хүнhөө бүридэhэн энэ бүлгэмэй ажал ябуулгые улам эдэбхижүүлхэ байна гэжэ үгэ хэлэгшэд сэдьхэлээ ханангяар тэмдэглээ.

Манай хүсэ шадалай, баялигай эшэ үндэhэн болохо газарта анхаралаа хандуулха гээшэ эдэнэй гол зорилгонуудай нэгэниинь болоно.

Эдэбхитэдэй хүсэлэл оролдолгонуудаар шухала зорилгонууд шиидхэгдэнэ. Гүйхэн уhа мүрэнүүдээр моторно онгосонуудай тамаралгые хорихо талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэжэ байна. Воронежско, Архангельска, Костромской, Московско областьнуудай, Марийн АССР-эй хэдэ хэдэн гол мүрэнүүдээр онгосонуудай тамаралга болюулагдаа.

Эдир халаан хадаа байгаалиие сахин хамгаалагшадай этигэл найдал, омогорхол болоно. Пионернүүд болон hурагшад ехэ хэрэгтэ хабаадажа байhан тухайдаа шүлэгөөр элидхэбэ.

Байгаалиие хамгаалха талаар партиин программые бэелүүлхын тула ВООП-ой бүхы эмхинүүд, Россин байгаалиие сахин хамгаалагшад хүсэ шадалаа гамнахагүй, Эхэ оронойнгоо аша туhада байгаалиин нөөсэ баялигуудые гамтайгаар ашаглаха, сахин хамгаалха хэрэгтэ хүсэлэл, оролдолгонуудаа арьбадхаха юм гэжэ съездын делегадууд КПСС-эй Центральна Комитедые, Совет правительствые найдуулаа.

Байгаалиие сахин хамгаалха бүхэроссин бүлгэмэй уставта оруулагдаха нэмэлтэнүүдые, хубилалтануудые съезд баталан абаhан байна. ВООП-ой хүтэлбэрилхы зургаанууд —тэрэнэй Центральна Совет болон шалгалтын комисси hунгагдаба.

Пленум болож о, ВАСХНИЛ-ай академик В. Н. Виноградов ВООП-ой Центральна Соведэй Президиумэй түрүүлэгшээр дахинаа hунгагдаа.

(ТАСС).

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨН — олоной зохёохы эдэбхи № 4

ЕХЭ ЗОРИЛГО ХАРААЛААБДИ

КПСС-эй XXVI съезд дээрэ тоосоото элидхэл хэһэн партиин ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев арадай ажахын гол һалбаринуудай нэгэн болохо агропромышленна комплексые саашадаа улам хүгжөөхэ, эдеэ хоолой продуктнуудые элбэг ехээр үйлэдбэрилхэ гэшэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй уряае дүүрин гол зорилго мүн гэжэ онсолон тэмдэглэһэн бэлэй. Тиин манай районой колхоз, совхозуудай һаалишад, үхэршэд тэрэл партиингаа хараалһан зорилгонуудые сүм бэелүүлхэ, арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ түсэб амжалтатайгаар дүүргэхын тула байгша оной эхинһээ онсо эршэмтэйгээр ажаллажа байна.

Арбан нэгэдэхи табан жэлдэ мал ажахын продуктнуудые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдагаа дээшэлүүлхэ талаар орон дотороо һайн һайхан үүсхэл гаргаһан Черкасска областиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй уряае районоймнай һаалишад, мал адуулагшад һайшаан дэмжэһэн юм. Тиигэжэ зунай бэлшээриин һарануудта үнеэдэйнгээ һү шэмые эрид дээшэлүүлһэнэй ашаар сагаан эдеэ элбэгээр абажа, бэлэдхэлэй пунктда тушаахаар социалис мүрысөөндэ оролсохыень республикынгаа бүхы һаалишадта, һүнэй комплекснуудай операторнуудта хандаа бэлэй. Имэ үүсхэл гаргахын урда тээ районоймнай колхоз, совхозуудай һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд, комплекснуудай операторнууд, мал адуулагшад бии байгаа арга боломжоёо заабол элирүүлэн хаража үзэһэн байха. Зуһаландаа гарахын урда тээ үнгэргэгдэһэн хамтынгаа суглаан дээрэ хоорондоо яажа мүрысэхэ тухайгаа зүбшэн хэлсээ юм. Энэ социалис мүрысөө эмхидхэхэ талаар ашаүрэтэй олон онол аргануудаа дурадхагдаа һэн. Тодорхойлбол, зарим фермэнүүдэй коллективүүд гээгдэгшэдгүйгөөр ажаллаха гэжэ шиидээ. Харин нүгөөдүүлынь дундуур ябагшадай мүрысөөнэй дүнгүүдые тусгаар амяарлан согсолжо, эндэ эрхимлэгшэдые урмашуулхашье дурадхал оруулаа. Тобшолон хэлэбэл, нажарай бэлшээриин һарануудта һү ехээр һаажа, гүрэндэ худалдахын тула һаалишан, үхэршэн бүхэнэй эдэбхи үүсхэлые элсүүлхэ тухай һанамжаяа хэлэһэн байха юм.

Үнгэрһэн үбэлжэлгын үедэ районоймнай олонхи колхоз, совхозуудай фермэнүүдтэ үнеэдэй һү шэмэ дээшэлүүлэгдэжэ, сагаан эдеэн ехээр абтаһан байна. Энэ дүн юу харуулааб гэбэл, үбһэ тэжээлээр хомор үбэлэй, хабарай һарануудта ажахынуудай һаалишадай бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажаллахада, ямаршье бэрхэшээлэй дабагдаха байһыень гэршэлээ. Тусхайлан хэлэбэл, үнгэрһэн табан һарын туршада түсэбэй ёһоор бүхыдөө 28600 центнер һү гүрэндэ тушааха даабари 34955 центнертэ хүргэгдөө. Игээд ерэхэдээ, районоймнай һаалишад гүрэндэ сагаан эдеэ тушааха хахад жэлэйнгээ түсэб һараар уридшалан дүүргэбэ гээшэ. Тиихэдэ үнгэрһэн энэ хугасаа соо манай районой һаалишад бэлэдхэлэй пунктда нилээд һайн шанартай продукци тушааһан байха юм. Тодорхойлбол, табан һарын туршада гүрэндэ 2617,5 тонно һүн нэгэдэхи сортоор тушаагдаба гээшэ. Бидэнэй уридшалан багсаамжалхада түрүүшын хахад жэлэй эсэслэтэр бэлэдхэлэй пунктда үшөө 9 мянга шахуу центнер һүн эльгээгдэхэ байна. Игээд ерэхэдээ хараалагдаһан түсэбнай бүхыдөө 15355 центнерээр үлүүлэгдэхэ болоно. Энэ яһала ехэ, һая наашадаашье туйлагдаагүй амжалта гэжэ тэмдэглэлтэй. Горитой ехэ амжалта туйлаха хэрэгтэ XXI партсъездын нэрэмжэтэ, «Победа», «Еланский» колхозуудай, Дзержинскиин нэрэмжэтэ, Охин-Булагай, Хёлгын совхозуудай фермэнүүдэй коллективүүд нилээд ехэ хубитаяа оруулһан байха. Жэшээлбэл, «Победа» колхоз гүрэндэ һү тушааха хахад жэлэйнгээ түсэб 128,2 процент дүүргэжэ, нёдондоной энэ үеынхиһөө горитой ехэ продукци худалдаа. Мүн Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой Узко-Лугай һаалиин фермын коллектив хараалагдаһан даабаряа сүм дүүргэхэһээ гадна һайн шанартай һү хамаһаа ехээр тушаагаа. Имэрхүү жэшээ, баримтануудые тоолон хэлэбэл, захаһаа олон байха.

Манай районой һаалишад хоорондоо мүрысэн ажаллахадаа продукциингаа шанарые эрид һайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулна. Һүүлэй жэлнүүдтэ олохон ажахынуудай фермэнүүдэй коллективүүд үйлэдбэрилһэн һүнэйнгөө ехэнхи хубиие гүрэндэ нэгэдэхи сортоор тушаадаг болоо. Тиихэдэ Бэшүүрэй совхозой Анна Григорьевна Сахаровагай даадаг Шэбэртын фермын коллектив һааһан һүеэ бүхыдэнь эрхим шанартайгаар, нэгэдэхи сортоор тушаажа, горитой ехэ нэмэлтэ түлбэридэ хүртэбэ.

Һүүлэй мэдээгээр XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой А. Шваровой, И. Перелыгинэй хүтэлбэрилдэг фермэнүүд һаагдаһан һүеэ бүхыдэнь нэгэдэхи, хоёрдохи сортоор тушаагаа. Мүн «Рассвет» колхозой нэгэдэхи, хоёрдохи фермын коллектив бүхыдөө һаагдаһан һүнэйнгөө 82,8—86,9 процентые эрхим сортоор худалдаа. Саашань хэлэбэл, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой һаалишад һүнэй шанар һайжаруулха талаар амжалтатай.

Продукциин шанар дээшэлүүлхэ гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ гээшэ. Һаалишадай мүрысөөндэ оролсоходонь продукциин шанар һайжаруулха эрилтэ табяад бэшэ, харин тэрэниие туйлаха арга олгохо гэжэ оролдогдодог болоо. Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд хоорондоо зүбшэн хэлсэжэ, һаалишадай һанамжа, дурадхалнуудые хараадаа абалсан, һү тушааха абаха тусхай байрануудые, шанарыень тодоруулха лаборатори шэнээр барижа, һаагдаһан һү хүргэхэ түхеэрэлгэнүүдые тодхожо захалаа һэн. Мүн фермэ бүхэндэ үхэршэд, һаалишадай бар хүсөөр хэгдэдэг ажал оньһожоруулагдажа, малай байрада ариг сэбэр наринаар сахигдадаг болонхой.

Мүнөө районоймнай олонхи колхоз, совхозуудта һүнэй байра шэнээр барингдабашье, һү хүргэхэ, сэбэрлэхэ оньһон түхеэрэлгээр дуталдана. Энэ талаар Госкомсельхозтехникэ фермэнүүдэй эрилтые дүүрэнээр ханганагүй.

Һаяхан КПСС-эй райком, районно Соведэй гүйсэдком районой ажахынуудай һаалишадай үнгэрһэн май һарын социалис мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолжо ажалай тэмсэлдэ шалгарагшадые тодоруулангхай. Тодорхойлбол, һү үйлэдбэрилхэ май һарынгаа түсэб 181 процент, гүрэндэ худалдаха даабаряа 201 процент дүүргэһэн Охин-Булагай түбэй фермын коллектив эрхимлэжэ, партиин райкомой, арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртөө. Тиихэдэ «Победа» колхозой, Бэшүүрэй совхозой Шэбэртын, Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой Заганай-Адагай, Хёлгын совхозой Дээдэ-Мангиртын, Билюутын фермэнүүдэй коллективүүдэй ажал һайшаал магтаалда хүртэһэн байна.

Районоймнай һаалишадай хэһэн ажал яһала урагшатайшье һаа, усалхагдамаар дутагдалнуудтай. Нэн түрүүлэн һүнэй шанар тушаа тогтобол, зарим ажахынуудай фермэнүүд нэгэдэхи сортын шанартай һү бусадһаа багаар тушаана. Жэшээлбэл, «Еланский» колхозой, «Сибирь» совхозой фермэнүүд эрхим шанартай продукци худалдаха арга боломжоёо дүүрэнээр хэрэглэнэгүй. Илангаяа Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой Буйска фермын коллектив май һарада һаагдаһан һүнэйнгөө оройдоол 25 процентые нэгэдэхи сортоор тушаагаа. Энээнһээ гадна зунай бэлшээриин хаһын эхилхэтэй сасуу муу шанартай, үлүү ехэ гашалангир һүн ехээр тушаагдадаг болоод байна. Тодорхойлбол, май һарада бүхыдөө 244 центнер һүн ямаршье сортын шанарта оруулагдангүй абтаһан. Энэ ямар ушарһааб гэбэл, нэгэдэхеэр, һаагдаһан һүеэ ариг сэбэрээр байлгаха, хүргэхэ талаар анхаралаа хандуулнагүй. Дурсагдагша ажахынуудай зунайнь байрада һү хүргэхэ, халагалха түхеэрэлгэнүүд үшөө тодхогдоогүй байшсо.

Нажарай намжаа дулаан, бэлшээриин сагта үнеэдэйнгээ һү шэмэ дээшэлүүлһэнэй ашаар сагаан эдеэ элбэгжүүлээ гэһэн үүсхэл бүхы республика доторoo гаргажа, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаад байна гээшэбди. Тиимэһээ энэ уряадаа хүрэжэ, хараалһанаа лаб бэелүүлхын тула һүнэйнгөө шанарые һайжаруулха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха байһамнай дамжагтүй.

С. САНЖИЕВ,
арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ.

Бэшүүрэй совхозой Шэбэртын һаалиин фермын үнинэй һаалишадай нэгэн Дулма Гармаевна Гармаева гансашье ажахы дотороо бэшэ, мүн район соогоо түрүү һуури эзэлдэг юм. Үнгэрһэн табан һарын туршада энэ нүхэрнай үнеэн бүриһөө 1018 килограмм һү һаажа, мүрысөөндэ дахяад эрхимлээ.

Мария Васильевна Чи-н «Рассвет» колхозой һаалиин хоёрдохи фермэдэ ажалладаг. Үнгэрһэн май һарын социалис мүрысөөнэй дүнгөөр тэрэ ажахы дотороо хоёрдохи һуури батаар эзэлээ.

Илангаяа залуу һаалишадай дунда хүндэтэй болоһон Полина Лазаревна Савельевае танихагүй, мэдэхэгүй, хүн «Рассвет» колхоздо байхагүй. Энэ нүхэрнай гурбадахи фермэдэ һаалишанаар үнихэнэй ажаллана. Һү ехээр һаахынгаа хажуугаар тэрэ ёһотойл һурган-хүмүүжүүлэгшэ юм.

АРГА БОЛОМЖОНУУДАА ЭЛИРҮҮЛНЭБДИ

Түрэл партиингаа түүхэтэ XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхээр зоригжоһон манай совхозой һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, дээшэлүүлэгдэһэн уялгануудые абаһан байна. Һүүлэй дүнгөөр совхоз дотор дэлгэрһэн ажалай тэмсэлдэ Г. Н. Егоровой хүтэлбэрилдэг Дээдэ-Мангиртын комсомол-залуушуулай коллектив эрхимлэжэ гаранхай. Дурсагдагша фермын һаалишад һү һаажа, гүрэндэ тушааха һара бүриингөө түсэб сүм дүүргэхэһээ гадна, продукциингаа шанарые эрид һайжаруулһан байна. Тодорхойлон хэлэбэл, үнгэрһэн табан һарын туршада бүхыдөө тушаагдаһан һүнэйнгөө 79,2 процентые нэгэдэхи сортын сэгнэлтэтэйгээр бэлэдхэлэй пунктда оруулаа.

Тус фермын коллективэй туйлаһан илалтые анхаралтайгаар шэнжэлхэдэ, һү ехээр һаажа, продукциин шанар эрид һайжаруулха арга боломжын бии байһые элиршэлэн харуулаа. Үбһэ тэжээлээр хомор үнгэрһэн үбэлжэлгын үедэ үнеэдээ бараг һайнаар ондо оруулхын хажуугаар һү шэмыень дээшэлүүлхэ гээшэ хүшэрхэн хэрэг байба. Имэ бэрхэшээлые дабажа гарахын тула ехэхэн ажал хэгдээ. Нэн түрүүн бүхы зүйлэй тэжээл бүридхэлдэ абтажа, үбэлдөө малаа бүлеэдхэгдэһэн үһаар үндалуулха хүдэлмэри эмхидхээбди. Энээнһээ гадна, тэжээлдэ нэмэри болгон нарһанай шэлбүүһэ бэлэдхэжэ, тэрэнээ һолоомотой холижо, хэршэхэ ажалнай март һарын хахадлатар таһалгаряагүй ябуулагдаа. Эдэ бүхы тэжээлээ талха тариинай зүйлтэй холижо, ууралда дэбтээгээд, малдаа эдюулдэг байгаабди. Энэ арга илангаяа Дээдэ-Мангиртын фермэдэ һайнаар нэбтэрүүлэгдээ.

Үбэлжэлгын хүшэр хаһада нимэрхүү онол арга зүбөөр хэрэглэһэнэй ашаар совхоз доторнай дурсагдагша коллектив хамаһаа ехээр һү һаажа, һара бүхэндэ шалгардаг байһан гээшэ. Һалхитай, хахир хүйтэн апрель һарада тус фермэ һү абаха даабаряа 200 процент дүүргээ һэн. Һаяхан фермэнүүдэй коллективүүдэй хүдэлмэриин дүнгүүдые согсолходомнай сагаан эдеэ үйлэдбэрилхэ хахад жэлэймнай даабари һараар урид дүүргэгдэһэн байба.

Совхозой һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Наталья Ивановна Земскова эрхимлэнэ. Жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө тэрэ 1137 килограмм һү абаһан байна. Мүн залуу һаалишадай нэгэн Любовь Семеновна Носкова, партиин гэшүүн Анна Филаретовна Нестерова гэгшэд үнеэн бүриһөө 1030—1045 килограмм һү һаагаа.

Социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээд, шаламараар хүтэлбэрилээд байбал, ажалай энэ тэмсэлдэ оролсоһон хүн бүхэнэй эдэбхи үүсхэлые бадарган орьёлуулжа болохо байна. Олоной үүсхэлые дэмжэхынгээ хажуугаар түрүүшүүлэй һанамжа, дурадхалыень анхаралтайгаар шэнжэлээд, онол аргануудыень үйлэдбэри дээрээ хэрэглэһэн хүн заабол амжалта туйлаха. Энээниие Дээдэ-Мангиртын һаалишад бодото ажалаараа гэршэлээ.

Үбэлжэлгын эхиндэ болоһон суглаан дээрэ үнеэдэй һү шэмэ дээшэлүүлгээр социалис уялгануудай абтаһанай удаа комсомол-залуушуулай коллектив эгээн түрүүлэн малаа заабол буйлуулагдан шанаржуулагдаһан тэжээлээр эдеэлүүлжэ захалаа һэн. Һүүлээрнь эндэ элдэб онол арганууд нэбтэрүүлэгдэжэ туршагдаа. Тиихэдэ ажалай бүтээсэ тухай тогтобол, эндэ мүрысөөнэйнь гуримууд хоер янзын байгаа юм. Жэшээлбэл, урдандаа эрхимлэгшэдэй амяарханаа мүрысэхэдэнь, дундуур зэргэдэ ябагшад баһал өөһэд хоорондоо шадабаряа туршалсадаг байгаа. Хэрбээ энэ хоёрдохи бүлэгэй мүрысөөндэ эрхимлэбэл, саашадаа нэгэдэхи бүлэгэй мүрысөөндэ оролсохо эрхэдэ хүртэдэг байһан юм. Иигэжэ тус фермэдэ гээгдэгшэдынь үсөөржэ захалаа һэн.

Мүрысөөндэ эрхимлэгшэдые урмашуулха гурим зохидоор зохёогдонхой. Хэрбээ арбан хоногой дүнгөөр эрхимлэһэн коллективэй хүндэдэ зорюулжа, совхозой түбтэ ажалай алдар солын Улаан туг үргэгдэнэ. Тиихэдэ түрүү һаалишадай илалта туйлабал, фермэдэнь баһал Улаан туг үргэгдэдэг гуримтай. Һарын дүнгөөр мүрысөөндэ шалгарагшадай нэрэ обог хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэнэ.

В. ХАНДАЖАПОВ,
Хёлгын совхозой парткомой секретарь.

ОЛООРОО ЗҮБШЭХЭДЭ АЛДУУГҮЙ

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй үбэлэй һарануудта манай колхозой һаалиин бүхы гурбан фермын коллектив яһала һайнаар ажаллажа гараа гэжэ тэмдэглэлтэй. Илангаяа манай фермэдэ һара бүхэндэ һү үйлэдбэрилхээр хараалагдаһан түсэбнай сүм дүүргэгдэдэг байгаа юм. Жэшээлбэл, март һарада даабаряа 150 процент бэелүүлбэл, апрелиин түсэб 20 процентээр үлүүлэгдээ. Харин үнгэрһэн май һарымнай даабари арбан хоногоор уридшалан дүүргэгдэхэһээ гадна 50 центнер һүн үлүү үйлэдбэрилэгдэһэн байха. Һаалишаднай түсэбөө бэелүүлхын хажуугаар һайн шанартай продукци гүрэндэ тушааха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулдаг заншалтай. Тиимэһээ үнгэрһэн һарануудта һаагдаһан һүнэймнай дийлэнхи хубинь нэгэдэхи сортоор тушаагдаһан байна.

Имэ амжалта яагаад туйлагдабаб гэбэл, нэгэдэхеэр, бидэ бүхы ажалаа бултадаа хамтаржа зүбшэн хэлсээд бүтээдэг гуримтайбди. Тодорхойлбол, хамтынгаа суглаан дээрэ саашанхи зорилгонуудаа зүбшэн хэлсэхэ үедэ социалис уялганууд баталагдан абтадаг гээшэ. Эндэ бидэ үнеэдэйнгээ һү шэмые яагаад дээшэлүүлхэ тушаа хөөрэлдэжэ, ямар онол арга ажалдаа нэбтэрүүлхэ байһанаа тодорхойлнобди. Тиигэжэ социалис уялга абаха үедэ һаалишан, үхэршэн бүхэн һанамжа, дурадхалнуудаа дэлгэдэг заншалтай.

Зунай бэлшээридэ гарахаһаа урид дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абижа, районойгоо бусад ажахынуудай фермэнүүдэй коллективүүдтэй хамта һү ехээр һаажа тушаахаар республика доторoo үүсхэл гаргахадаа бидэ зүндаа хэхэ хүдэлмэри тухайгаа нүхэдэй ёһоор зүбшөө һэмди. Эндэ гол түлэб һаагдаһан һүнэй шанар доошолуулхагүй гэхэ гү, али үйлэдбэрилэгдэһэн продукцияа тэрэ дороо сэбэрлэжэ, булагай шудэ ташама хүйтэн уһан соо хүргэхэ түхеэрэлгэ барилха тухай хэлсэгдээ. Мүн зунай һарануудта үнеэдэй һү шэмые эрид дээшэлүүлхын тула һүниин сагта малаа заабол бэлшээхэ арга боломжоёо хаража үзөөбди. Ушарынь хадаа, нажараймнай байра һууринһаа 25 километрэй зайда, ой тайга соо түбхинэнхэй юм. Тиимэһээ үдэрынь ой модон соогуур үнеэдээ манабашье һүнинд өө эндэ бэлшээхэнь хүшэр. Хэрбээ һүниндөө ой тайгада малаа манабалнай үнеэд һүниин һэрюүхэндэ таража, үглөөгүүр эртын һаамай эхилтэр үхэршэднай бултыень суглуулжа үрдихэгүй байна ха юм. Бидэ хэлсэхэдээ һүрэгөө хоёр бүлэг болгоод шэнгэншэг модотой ойдо манаха гэлсээбди. Юуб гэхэдэ, хура бороогоор хомор эдэ үдэрнүүдтэ ногоотой бэлшээриингээ сайһаар гандахаһаа урид хүсэдөөр хэрэглэжэ үрдээгүй һаа, яагаад зорилгоёо бэелүүлхэбибди.

Манай коллектив зунай һарануудта бүхыдөө 2300 центнер һү һааха гэхэ гү, али үнеэн бүхэнһөө 1200 килограмм һү абахаар социалис уялгатай юм. Фермэдэмнай дүршэлтэй һаалишад олон. Жэшээлбэл, А. Т. Афанасьева, У. Н. Разуваева гэгшэд һара бүри даабаряа үлүүлнэ.

А. ВАСИЛЬЕВА,
«Рассвет» колхозой һаалиин 3-дахи фермын һаалишан.

ШАНАРТА ШАНГА ЭРИЛТЭТЭЙБДИ

Районоймнай һаалишадай республика доторoo үүсхэл гаргаһанда бидэшье урматайбди. Энэ тэмсэл хадаа саашадаа продукциин шанар һайжаруулха хэрэгтэ горитой нүлөө үзүүлхэ байна ха юм.

Манай фермын коллектив һү ехээр һаажа, шанарыень һайжаруулха талаар 9-дэхи, 10-дахи, мүн энэ табан жэлэй туршада тэмсэжэ ябанабди. Энэмнай яһалал үнинэй гээшэ. Үнгэрһэн хоёр табан жэлээ бидэ һайнаар үнгэрөөбди. Тодорхойлбол, энэ хугасаа соо гүрэндэ һү худалдаха түсэбөө сүм дүүргэхэһээ гадна үйлэдбэрилһэн продукцияа гансал нэгэдэхи сортоор тушаадаг болоһомнай ехэ илалта гээшэ. Һэдондо продукциин шанарай талаар манай ажахын республика дотор дэлгэрһэн мүрысөөндэ нэгэдэхи һуури эзэлһэн ушар энээниие баталар гэршэлнэ. Имэ илалта туйлаһандаа совхознай автомашинаар, үхэршэн, Николай Фролов «ИЖ-Юпитер» мотоциклаар, һаалишаднай һарынгаа салин хүлһэнэй хэмжээнэй мүнгэн шангаар урмашуулагдаа һэн.

Шанарай түлөө тэмсэхэ гээшэ ямар нэгэн саг зуурын хэрэг бэшэ, харин үдэр бүриин, саг үргэлжын шангахан эрмэлзэл, хүдэлмэри юм. Эрхим шанартай продукци гүрэндэ тушаахын тула хүн бүхэн өөрынгөө оролдолго гаргаха байна гээшэ. Манай фермын лаборантка Мария Дармаева һаалишан бүхэнэй даажа абаһан бүлэг үнеэдэйнь һүнэй шанар, тоһолигыень тодорхойлдог. Хэрбээ ямар нэгэн һаалишанай асаржа тушааһан һүнэйнь тоһолигой доошолһон байбал, үнеэдээ үшөө һайнаар һаадаггүй байһаниинь элирүүлэгдэжэ, дутагдалынь дары усадхагдана. Игээд ерэхэдээ шанар һайжаруулхын тула булта нэгэнэй түлөө, нэгэн бултанай түлөө гэһэн уряа доро тэмсэл ябуулагдадаг байна.

Һаалишаднай үнеэ һааха аппарадуудаа һаам бүхэнэй һүүлээр угаажа сэбэрлэдэг. Харин бүхы түхеэрэлгээ, аппаратуранууда үнжөөд лэ задалжа сэбэрлэдэг заншалтай. Үнеэ һаахын урда тээ һаалишан бүхэн дэлэнгыень бүлеэн уһаар угаадаг гуримтай.

Һаагдаһан һүеэ шэбхын эхүүн үнэртэй байра соо удаан байлгадаггүйбди. Хүнэгөө дүүргэһээр лэ һү тушаажа абадаг тусхай байрада ебэашажа һайса шүүгээд, бидонууд соо юулэгдэжэ, хүйтэн уһатай ванна соо табигдажа хүргэгдэнэ.

Һүнэй шанар дээшэлүүлхэ гэбэл, үнеэдэйнгээ байрые заабол сэбэр байлгаха хэрэгтэй. Һаалиин урда тээ эхүүн агаарынь гаргахаар бүхы үрхэ, соргонуудыень нээдэгбди. Манай фермын малай байра хуушаранхай. Тиимэшье һаа нэмэртаа бүхэдынь сагаадагбди.

Фермэдэмнай һү хүргэхэ оньһон түхеэрэлгэ бии байһан юм. Тэрээн соо һаагдаһан һүеэ тэрэ дороо шүүгээд хэхэдэмнай үнишье болонгүй түхеэрэлгымнай бүхы ханань хурга зузаан тоһоор хушагдашоод байдаг һэн. Игэжэ һүнэйнгөө эгээл шанартай тоһыень эндэ үлөөдэгөө мэдэһээр, тэрэ түхеэрэлгээ хүдэлгэхээ болёобди. Энээнэй орондо фермынгээ дэргэдэ ехэ ваннатай байра барюулаад, үрэмдэмэл худагай хүйтэн уһа соргоор дамжуулан оруулаабди. Игээд ерэхэдээ һаалиин эхилхэдэ тэрэ ваннамнай хүйтэн уһаар дүүргэгдэнхэй байдаг. Һаалишадай һааһан һүеэ бидонууд соо юулэжэ, тоо бүридхэгшэдэ тушаахатай адли тэрэнь хүйтэн уһатай ванна соо табигдана. Энэ юрын арга хэрэглэхэдэмнай һүн түргэн хүргэгдэхэһөө гадна, тоһониинь бидоной ханада сугларнагүй.

Манай фермэ хүршэ Да[…]баатын һаалишадтай мүры[…]сэдэг. Һүүлэй жэлнүүдтэ эд[…]нэр шанарай талаар ехэх[…] амжалта туйладаг болонхой[…].

Продукциин шанар дээш[…]лүүлхэдээ һаалишан, үхэр[…]шэн бүхэн нэмэлтэ түлбэрид[…] хүртэнэ. Тиимэһээ бултадаа[…] оролдодог болонхойбди.

Бэшүүрэй тоһоной завo[…] һүүлэй жэлнүүдтэ манда ех[…]хэн туһа хүргэнэ. Жэшээлбэ[…] һү шүүхэ шүүр, дэлэн арш[…]ха бүдөөр, һүнэй соргону[…]дые сэбэрлэхэ түхеэрэлг[…]нүүдээр хүсэдөөр хангадаг[…].

Бидэ үбэлжэлгын үедэ аб[…]һан уялгаа дүүргэжэ, түсэб[…]һөө гадуур 16 центнер һ[…] тушаагаабди. Үнгэрһэн үб[…]лэй һарануудта малаа онд[…] оруулхань бэрхэтэй байга[…]. Сэхыень хэлэхэдэ, үбэлж[…]гээ гансал һолоомоор үнгэ[…]гөөбди. Тэрэ холо Амар[…] сбластьһоо асарагдаһан һ[…]лоомоё хэршэжэ гурил бо[…]гоод талха тариинай зүйлт[…] холижо ууралда дэбтээгэ[…] үнеэдтэ үгэдэг һэмди.

Үбэлэй һарануудта бидэн[…] бүхыдөө 1856 центнер һ[…] һааха даабари үгтэһэн […]. Теэд энээнээ сүм бэелүүл[…]бди. Илангаяа түрүү һаа[…]шад Д. Гармаева, Т. Уваро[…] С. Базарова гэгшэд хамаг[…] урид хараалагдаһан хах[…] жэлэйнгээ түсэбые сүм дү[…] гэжэ, урда мэтэ мүрысөө[…] манлайе толгойлжо ябан[…]. Мүнөө манай зорилго ха[…] һү ехээр һаажа, эрхим ш[…]нартайгаар тушаахал бо[…]лобди. Богонёор хэлэб[…] һүнэй шанарта шанга[…] эрилтэ табигданал даа.

А. САХАРОВА,
Бэшүүрэй совхозо[…] Шэбэртын фермые даагш[…], республикы[…] габьяата зоотехни[…].

ЭМХИДХЭЛЬЭЭ ЭХИТЭЙ

Нииты адууһа мал харууһалагшадай эгээл хүшэр хүндэ, нилээд бэрхэтэй хаһа — үбэлжэлгэ үнгэржэ, мал адуулагшад, һаалишад бага зэргэ зали абаба. Үнгэрэгшэ үбэлжэлгэ зарим нэгэ харюусалгагүй, юумэндэ хайша хэрэгээр хандагдуудта ехэхэн һургаал болоһон байха.

Манай колхозой һаалиин фермын коллектив энэ үбэлжэлгээ яһала һайнаар, зарим тэды амжалтатайгааршье үнгэрөө. Тодорхойлбол, һү үйлэдбэрилгэ нёдондоной энэ үеынхиһөө 24 процентээр, гүрэндэ худалдалгань 31 процентээр дээшэлһэн байна. Тиихэдэ малай гарза хороогдоо гэхэ гү, али энэ үедэ тугалнуудай үхэл гарза 40 процентээр доошолоо. Энэ илалта һаалишадай, мал харууһалагшадай, мэргэжэлтэдэй бүхы ажалаа һайнаар эмхидхэжэ ябуулһанай ашаүрэ мүн.

Үбэлжэлгын эхиндэ ниитымнай адууһа малда эдюулхэ, үбһэн, һолоомон, талха тариинай зүйл тон бага байгаа юм. Тиимэһээнь малаа һайнаар ондо оруулхын тула бүхы тэжээлээ ашаүрэтэйгөөр гаргашалха онол арга хэрэглэһэн байнабди.

Янгинама хүйтэн үбэлэй, һалхитай хахир хабарай һарануудые дабахын тула гансашье тэжээл хэрэгтэй бэшэ, мүн ажалаа һайнаар эмхидхэхэ эрилтэ табигдаа. Ушарынь хадаа үбэлжэлгын бүхы бэрхэшээлые һаалишан, малшан бүхэнэй эмхитэй һайн ажалаар дабаха аргатай байгаа гээшэбди. Тиимэһээ мал ажалда заабол дүршэлтэй хүнүүдые олоор томилхо гээшэ онсо шухалада тоологдоно. Манай колхозой һаалиин фермэдэ дүй дүршэлтэй һаалишадтай хамта залуушуул олоор ажалладаг. Правлени, партийна организаци һүүлэй жэлнүүдтэ фермэнүүдтэ залуушуулай олоороо хүдэлмэрилхөөр арга боломжо байгуулһан байха юм. Тиимэһээ энэ коллективтэ арбадахи класс дүүргэһэн гү, али сэрэгэй албанһаа табигдаһан залуу хүбүүд, басагад һаалишанаар, тугалшанаар, үхэршэнөөр ажаллаха дуратай байдаг.

Бидэ фермэдэ залуушуулай ерэхэтэй адли бүлэг тугал гү, али үнеэдые даалгажа үгэдэггүйбди. Нэн түрүүлэн дүршэлтэй һаалишад, тугалшадтай хамта ажалладаг заншалтай. Һурган-хүмүүжүүлэгшэдэйнгээ заабари доро хүдэлмэрилжэ, онол аргадань, онсо «нюусадань» һуража дүршэһэнэйнь һүүлээр «багшынгаа» дурадхалаар бүлэг үнеэ гү, али тугал даажа абадаг гуримтай.

Залуушуулые һургажа дүршүүлэгшэд мүрысэхэдөө гансашье өөрынгөө хүдэлмэриин дүнгөөр бэшэ, мүн һурагшынгаа али зэргын шадабаритай болоһоор эрхимлэһэниинь тодоруулагдадаг. Хэрбээ хоёр басагадые дахуулжа ажаллахадаа, эрхим амжалта туйлабал, шалгарһанда тоологдоно. Саашадаа эдэ басагадайнь амяараа ажаллаадаг болоходо мүрысөөнэйнь дүн баһал ондоогоор согсологдоно. Эндэ гансашье өөрынь хэһэн ажалай бэшэ, мүн тэрэ хоёр басагадайнь туйлаһан дүн хараада абтана. Иимэһээ һурган-хүмүүжүүлэгшэд һурагшадтаа бүхы онол аргаяа ойлгуулжа үгэхые оролдоно.

Социалис мүрысөөнэй гуримда оруулагдаһан энэ арга нэн түрүүлэн дүршэлтэй залуу һаалишадые олошоруулха, шадабари мэргэжэлыень дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн туһатай байдаг юм. Мүнөө фермэдэмнай ажаллаадаг дүршэлтэй һаалишад Н. С. Синицына, В. И. Смолина, Т. Д. Кузнецова, Н. Е. Смолина, тугалшан А. П. Некипелова гэгшэд олохон залуушуулые өөрынгөө мэргэжэлдэ һурагһан байха.

Эдэ нүхэдэй зариманиинь үбэлэй һарануудта дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүнгөөр эрхимлэһэндээ ВДНХ-да Москва ошохо путёвкоор шагнагдаһан юм. Нэрлэбэл, энэ хугасаа соо үнеэн бүриһөө 1.500, мүн дээшэшье килограмм һү һааһан М. С. Архипова, В. И. Смолина, П. Т. Протасова, Т. Д. Кузнецова, Н. Е. Смолина гэгшэд нимэ шагналда хүртэө. Тиихэдэ тугалшан А. П. Некипелова бүлэг тугалнуудаа боксово аргаар, нэгэшье гарзагүйгөөр харууһалжа, шэгнүүрыень хоног бүридэ 840 граммаар нэмээжэ, мүрысөөндэ эрхимлэһэн юм. Мүнөө энэ нүхэрнай курортдо амарха путёвкоор шагнагданхай.

Һү ехээр һааха хэрэгтэ үхэршэд хубитаяа горитойгоор оруулна. Эдэнэрнай үнеэдээ һайнаар хооллуулжа, зунай сагта ногоогоор элбэг бэлшээридэ мананa. Мүнөө колхозоймнай фермэдэ И. И. Рукасуев, Н. Е. Галушин гэгшэд олон жэлэй туршада үхэршэнөөр ажаллана. Эдэнэр һаалишадтал адли залуу хүбүүдые өөрынгөө дүй дүршэлдэ һургана.

Хараалһан зорилгоёо заабол бэелүүлхын тула һаалишаднай эдэ үдэрнүүдтэ бии байгаа арга боломжоёо хэрэглэн, бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажаллажа эхилбэ. Юуб гэхэдэ, мүрысэгшэдэймнай туйладаг ээлжээтэ илалта имагтал ажалайнь эмхидхэлһээ эхи үндэһэтэй һэмнай.

Р. СМОЛИНА,
«Победа» колхозой һү үйлэдбэрилдэг цехэй начальник.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Р. А. СМОЛИНА.

Энэ хуудаһые манай тусхай корреспондент Вл. Жигжитов бэлдэжэ, фото-зурагуудыень П. Бель[…] буулгаһан байна.

МҮНӨӨДЭР — МЕДИЦИНСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЫН ҮДЭР

ЭЛҮҮР ЭНХЫЕ ХАМГААЛГА — ХҮНДЭТЭЙ УЯЛГА

Манай республикын элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэд гол хүсөө үнгэрһэн табан жэлдэ «Арадай элүүрые хамгаалгые саашадаа һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Совет болон мүн энэ асуудалаар КПСС-эй обкомой бюрогой, республикын Министрнүүдэй Советэй абаhан тогтоолнуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ зориулагдаhан байгаа.

Республикын партийна, совет, ажахын органууд, элүүрые хамгаалгын министерствын хамтын оролдолгоор эмнэлгын эмхи зургаануудай материально-техническэ үндэhэ үшөөшье бэхижэбэ. Тодорхойлон хэлэбэл, Улаан-Үдын Октябрьска районой больница, Советскэ районой хэдэн хүнүүдэй ба хүүгэдэй поликлиникэ, Северобайкальск городто, Новый Уоян, Северомуйск тосхонуудта больницын комплексүүд, Кабанск, Орлик болон Багдаринда, — районно больницын шэнэ корпусууд, уушханай ханяаданай диспансер, эдэ хэдэн типовой поликлиникэнүүд һүүлэй табан жэлэй туршада ашаглагдаа.

Больницануудай оронуудай тоо арбадахи табан жэлдэ 12,3 процентээр ургаа.

Республикымнай эмнэлгын эмхи зургаанууд үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада орёо оньhон түхеэрэлгэнүүдээр хангагдажа байгаа. Бүхыдөө 8,2 миллион түхэригэй оньhон техникэ абтаhан юм. Промышленна олонхи предприятинууд өөрынгөө эмнэлгын пунктнуудаа, шефскэ туhаламжа үзүүлдэг эмхи зургаануудаа медицинскэ техникээр hайнаар хангадаг болоо. Ганса 1980 ондо, жэшээлхэдэ, Улаан-Үдын промышленна предприятинууд 12 мянган түхэригэй оньhон түхеэрэлгэнүүдые худалдажа абаhан байна. Авиационно, «Электромашина» заводууд, нарин сэмбын комбинат, «Бурятстрой» нэгэдэл, мүн Загарайн, Улаан-Үдын, Кабанскын, Сэлэнгын, Баргажанай, Бэшүүрэй районуудай промышленна предприятинуудай медицинскэ оньhон техникэ илангаяа эхээр хангагдаад абанхай гэжэ тэмдэглэхэ болоно.

Арбадахи табан жэлэй туршада врачнуудай тоо 34 процентээр, медицинскэ тусхай дунда мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдэй тоо 19 процентээр ургаа.

Врачнууд болон тусхай дунда мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл шадабарие дээшэлүүлхэ хэрэгтэ анхараала эхээр хандуулнабди. Жэлдэ бүри 300 гаран врачнууд түбэй хизаар болон областьнуудай үнгэргэдэг курсануудта hуража, республикадаа жэлдэ 30—35 дахин семинар, конференцинүүд үнгэргэгдэнэ. Тиихэдэ онкологиин, гастроэнтерологиин болон бусад үбшэ аргалха талаар түрүү онол аргануудта врачнуудаа hурана. Томо томо городуудай клиникэнүүдэй элитэ мэргэжэлтэдэй хабаадалгатай областьнууд хоорондын семинарнууд үнгэргэгдэжэ байдаг. Мүн тусхай дунда мэргэжэлтэй 1500 хүдэлмэрилэгшэд республика соогоо мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ курсануудта hуража гараа.

Элүүрые хамгаалгын эмхи зургаануудай материальна баазые бэхижүүлhэнэй, мүнөө үеын оньhон түхеэрэлгэнүүдые ашагладаг болоhоной, кадрнуудай мэргэжэл шадабарие дээшэлүүлhэнэй ашаар хүнэй үбшэ элирүүлэн тодоруулха, аргалха шэнэ онол арганууд үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэдэг болоо.

Манай парти, правительство совет хүнэй бэеын элүүрые хамгаалха хүдэлмэрине социальна шухала хэрэг гэжэ тоолодог тула хүн зониие медицинскэ талаар хангалтын шанарые саашадань дээшэлүүлхэ эрилтэ партиина, совет, ажахын органуудай урда табижа байдаг.

«Буряадай АССР-эй үйлэдбэриин хүсэнүүдые саашадань хүгжөөхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй hаяхан гаргаhан тогтоолдо ёhоор медицинскэ хангалга манай республикада улам түргэнөөр хүгжөөгдэхэ болоно. Шэнэ табан жэлдэ манай республика дотор 1000 шахуу ороной больницанууд, 3082 хүнэй бэеэ үзүүлхэ поликлиникэнүүд шэнээр ашаглалгада оруулагдаха юм. Тиихэдэ Улаан-Үдэдэ психиатрическа, шүдэ аргалдаг поликлиникэнүүд, наркологиин гэр, Шэнэ-Бурьядта, Хэжэнгэдэ, Мухар-Шэбэртэ поликлиникэтэй больницанууд болон үшөө хэдэн типовой поликлиникэнүүд энэ табан жэлдэ ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдана.

Үбшэн хүнүүдэй эгээн олоороо ябадаг газар гэхэдэ, поликлиникэ, диспансер, амбулаторинууд болон фельдшерскэ пунктнууд болоно. Ушар иимэhээ ажал хэдэг хүнүүдтэ бэеэ үзүүлхэдэнь таатай зохид эрхэ байдал олгохо зорилгоор городуудай, районуудай түбүүдэй эмнэлгын эмхи зургаануудай хүдэлмэриин график ажалшадта таатайгаар хубилгагдаха ёhотой. Үдэшын сагта, суббото болон амаралтын үдэрнүүдтэ үбшэлhэн хүнүүдые олоор үзэдэг болохо, доктордо бэеэ үзүүлхэ талонуудай гурим тогтоохо, хүнүүдые телефоноор ээлжээндэ бэшэдэг болохо гэхэ мэтэ шэнэ зүйлнүүд манай республикын эмнэлгын эмхи зургаануудта нэбтэрүүлэгдэхэ байна. Тэрээнhээ гадуур гансал үбшэлhэн хүнүүдые бэшэ, харин бүхы хүн зониие, нэн түрүүн үхибүүдые, предприятинууд, барилга, транспорт болон хүдөө ажахыда ажалладаг эхэнэрнүүдэй бэе ходо үзэжэ байха зорилго байгша онhоо бэелүүлжэ эхилхэмнай.

Совет гэр бүлые бэхижүүлхэ, үхибүүдээ элүүр энхээр хүмүүжүүлхэ хэрэгтэнь али болохо туhаламжа үзүүлхэ, бага үхибүүтэй байдална, шадахаа соогоо хүдэлмэридэ ябаха арга боломжо совет хүнүүдтэ олгогдоно. КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүд, «Үхибүүдтэй гэр бүлнүүдтэ гүрэнэй туhаламжа улам үргэдхэхэ талаар хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Советэй тогтоол энэниие элеэр гэршэлнэ. Ушар иимэhээ эхэнэрэй болон үхибүүдэй элүүрые хамгаалха хэрэгтэ туhаламжа саашадань hайжаруулха зорилго медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигдана.

Промышленна предприятинуудта хүдэлмэрилэгшэдэй hайнаар ажаллаха эрхэ байдал тэдэнэй хүдэлмэрине оньhожоруулха, үйлэдбэри дээрэ түхеэрэлгэнүүдэй шууяа бага болгохо, хүдэлмэришэдэй ажалладаг газарые hайнаар гэрэлтүүлхэ гэхэ мэтэшэлэн нэмэлтэ хэмжээнүүд арбадахи табан жэлэй туршада бэелүүлэгдэhэн байна. Эдэ бүхы хүдэлмэри дүүргэлгэдэ, юhэдэхи табан жэлтэй сасуулбал, 1,6 дахин ехэ мүнгэ зөөри гаргагдаа. Тиигэжэ республикын 26 мянган хүдэлмэришэнэй ажалай эрхэ байдал үнгэрэгшэ табан жэлдэ hайжаруулагдаба.

Захааминай районой медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд Зэдын комбинадай хүдэлмэришэдэй, Гусиноозерскын медигүүд — нүүрhэшэдэй болон Гусиноозерско ГРЭС-эй барилгашадай, Загарайн, Хоринн, Прибайкалиин районуудай медигүүд модошодой ажаллаха эрхэ байдалые hайжаруулха талаар хубитала нилээд схээр оруулhан байна.

Түрэл партиингаа XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, эдеэ хоол үйлэдбэрилэн гаргадаг хүнүүд — хүдөө ажахын бүхы ажалшалые медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй халуун анхаралаар хүреэлхэ зорилготойбди.

Республикымнай санитарна гэгээрэлэй албанай хүдэлмэрилэгшэд партиина, совет арадай хиналтын зургаануудай туhаламжаар хүн зоной ажалай ба ажаhуудалай эрхэ байдалые hайжаруулха, байгаали хамгаалха, халдабарита үбшэнhөө hэргылхэ асуудалнуудаар горитой хүдэлмэри ябуулна. Жэшээлхэдэ, hүүлэй табан жэл соо гэдэhэ доторой үбшэнэй халдаха ушар 28 процентээр доошолоо.

Манай республикада медицинскэ олон мянган хүдэлмэрилэгшэд тоологдоно. Тэдэнэй үүсхэлтэ, зохёохы, үнэн сэхэ ажалаар хүн зоной энхэ элүүр ябаха эрхэ байдал хангагдаха, тэрээнhээ уламжалан, Эхэ оронойммай экономическа болон оборонно хүсэн бэхижэхэ байна. Тиимэhээ манай харюусалга ехэшье, хүндэтэйшье гээшэ.

Социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, ажалдаа коммунис ёhоор хандаха тушаа хүдэлөөн, эрхим отделени, кабинет, пост, мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэ гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө конкурс-харалганууд ажалдаа амжалтануудые туйлаха хэрэгтэмнай нүлөөлнэ.

Олоной хэрэгтэ оролдосотойгоор хандадаг, эрхим hайн үрэ дүнгүүдые туйладаг медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд ходоодоо урмашуулагдажа байдаг. Арбадахи табан жэлэй дүнгүүдээр олон хүн орден, медаляар шагнагдахаар зууршалагданхай. Үнгэрhэн табан жэлэй туршада 83 хүн «Элүүрые хамгаалгын эрхимлэгшэ» гэhэн тэмдэгээр, 1500 хүн «Арбадахи табан жэлэй ударник», «Социалис мүрысөөнэй илагша» гэhэн тэмдэгүүдээр шагнагдаhан байна. Тиихэдэ 67 хүндэ «РСФСР-эй габьяата врач», «Буряадай АССР-эй габьяата врач» гэhэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоо.

Үнгэрэгшэ, 1980 оной социалис мүрысөөнэй дүнгөөр Баунтын район — нэгэдэхи, Хоринн район — хоёрдохи, Прибайкалиин район гурбадахи hуури эзэлhэн байна. Социалис мүрысөөндэ эрхимлэгшэдэй тоо улам олошорно.

КПСС-эй XXVI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр зоригжоhон республикымнай медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд, арбан нэгэдэхи табан жэлэйнгээ түрүүшын жэлдэ урма зоригтойгоор ажаллажа эхилэнхэй.

Л. МАДЫЕВА,
республикын элүүрые хамгаалгын министр.

ЭСЭГЭ ОРОНОО ХАМГААЛГЫН АГУУЕХЭ ДАЙНАЙ 40 ЖЭЛ ҮГЛӨӨДЭР ГҮЙСЭХЭНЬ

ДАЙНАЙ БҮХЭДЭЛХЭЙН ТҮҮХЭТЭ hУРГААЛ

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үйлэ хэрэгүүдэй түүхын гүн руу холодон ошохо тума империализмын дэгжээн тэнжээhэн үзэгдөөгүй ехэ хүсэтэй герман фашизмые совет арадай ба тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй даража, илалта туйлаhанай удха шанарые улам гүнзэгыгөөр мэдэрнэбди. Совет арад өөрынгөө шэн зоритто баатар тэмсэлээр Агуу Октябриин туйлалтануудые аршалан хамгаалhан, дэлхэй дээрэ анха түрүүшын социалис гүрэниие үгы хэхэ уласхоорондын империализмын hэдэлгэдэ шанга сохилто үгэhэн байна.

Бүхы дэлхэйдэ гал дүлоор соробхилон үнгэрhэн дайн хадаа империализмын добтолхы гол хүсэнүүдэй дэлхэй дээрэ анха түрүүшын социалис гүрэндэ эсэргүү эгээл ехэ, эгээл шанга тулалдаан байhан. Энэ дайн хадаа хүн түрэлтэнэй түүхэдэ болоhон бүхы дайн сэрэгhээ эгээл ехэ хохидолтойнь, эгээл ехэ аюултайнь болоно.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда зэбсэгтэ хүсөөр урда урдаhаа тулалдаанда бодоhон хоёр тала бэе бэедээ эсэргүү социальна хоёр байгуулалтын тэмсэл байhан тула яаха аргагүй ангиин тэмсэлэй шэнжэтэй байhан. Тиимэhээ энэ тулалдаан айхабтар шанга, эрид шууд ба бэе бэетээ сосошэгүй байгаа бшуу. Энэ дайнда иматал ниитынгээ байгуулалтын талаар бүлюу hайн байдалтайнь илалта туйлажа гараха аргатай байгаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда туйлагдаhан илалта бүхы хүн түрэлтэнэй ажабайдалда гүн гүнзэгы хубилалта асарhан, дэлхэйн хүгжэлтын дашадада шиидхэхы нүлөө үзүүлhэн гээшэ. Хэрээ тэрэ илалтын туйлагдаагүй гээшэ hаа, хүн түрэлтэнэй хуби заяан айхабтар хүшэр хүндэ, гашуудал зоболонтой болохо hэн. Дэлхэйе эзэмдэн зонхилхо гэжэ тэгүүлhэн фашистнууд хүн зониие эгээл муухайгаар боогоолшолхо, хүгжэн hалбаралга ба соёл гэгээрэлэй талаар олон зуун жэлэй үедэ дэлхэйн хүн зоной хэhэн туйлалтанууд усадхагдаха, хэдэн арбаад миллион хүнүүд алуулагдаха байhан. «Шэнэ журам тогтоохо» гэhэн уряа лозунг барhан фашистнууд хаа хаанагүй, эзэмдэhэн лэ газартаа бэеэ даанхайгаар ажаhууха, арадуудай эрхэ сүлөөтэйгөөр хүгжэхэ хамаг бүхы арга боломжонуудые зэрлиг муухайгаар даража, фашис диктатура тогтоодог бэлэй.

Фашизмые бута сохилго хадаа нэн түрүүн сэрэгэй талаар илалта байhан. Энээндэ Советскэ Союз шиидхэхы үүргэ дүүргэhэн байха юм. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үедэ «... сэрэгэй гол тулалдаанууд совет-герман фронт дээрэ болоhон. Бодото дээрэнь абаха болоо hаа, эндэ гансахан совет арадай хуби заяан бэшэ, харин бүхы хүн түрэлтэнэй хуби заяан шиидхэгдэжэ байhан», — гэжэ Л. И. Брежнев онсолон тэмдэглээ бэлэй.

Нэн түрүүн совет арадай илалтын бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удха шанар юуб гэхэдэ, тэрэ хадаа дэлхэйн хоёрдохи дайнай гурбан зорилго шиидхэhэн. Нэгэдэхеэр, совет арад, тэрэнэй Зэбсэгтэ Хүсэнүүд энэ дайнда гол шиидхэхы хүсэн боложо, үзэгдөөгүй шанга, шуhа ехэтэ тулалдаанда дайсанай добтолгые зогсоожо, герман фашизмын дэлхэйе эзэмдэн зонхилхо зэмда хаалта табижа, немец фашистнуудай дарлалтаhаа бусад оронуудай арадуудые абарhан гэшэ.

Хоёрдохёор, хохидол ехэтэй тулалдаанда совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүд дайсанай сэрэгүүдые, буу зэбсэг, сэрэгэй техникэ олоор үгы хэжэ, дай хэхэ хүсэ шадалыень бүхыдэнь hуларуулжа, Гитлертэ эсэргүү коалициин талаар союзнигуудайнгаа байдалые дайнай бусад газарнуудта хүнгэдхэhэн байна. Совет-герман фронт дээрэ вермахтын гол хүсэнүүд бута сохигдоо. Тодорхойлон хэлэбэл, дэлхэйн хоёрдохи дайнда Германиин ниитэ гээлтэ хоролтынь (алуулhан, шархатаhан ба плендэ абтаhан) 13,6 миллион хүн болоо hаань, совет-герман фронтдо энэ тоо 10 миллиондо хүрэhэн байха юм. Эндэ дайсан өөрынгөө буу зэбсэгэй гол хубиие алдаhан: дайшалхы 70 мянгаhаа дээшэ самолёт (70 шахуу процентнь), 50 мянга шахуу танк ба добтолхы зэбсэгүүд (75 процентнь), артиллерийскэ 167 буу (74 процентнь), 2500-hаа дээшэ элдэб корабль ба бусад суднанууд усадхагдаа hэн.

Сталинград, Курск шадар, Днепр мүрэн дээрэ болоhон хэм хэмжүүрэйнгээ талаар туйлай ехэ тулалдаануудта Совет Арми дэлхэйн хоёрдохи дайнай ябасада үндэhэн хубилалта туйлажа, дайнай ниитэ ябасые өөhэдынгөө аша туhада хубилгажа, Гитлертэ эсэргүү коалицида холын хараата эдэбхи үүсхэлдэ орохо арга хангаhан байна. Иигэжэ тус коалициин оронуудай арадуудай илалтада этигэхэ арга олдожо, дайсанда эзэмдэгдээд байhан гүрэнүүдэй газар дээрэ фашизмда эсэргүү тэмсэл үргэнөөр дэлгэрээ бэлэй.

Гурбадахяар, Советскэ Союз өөрынгөө баатар тэмсэлээр фашизмын эзэмдэлгэhээ сүлөөрхэ хэрэгтэнь Европын бусад арадуудта туhаламжа үзүүлhэн байна. Совет Арми өөрынгөө газар дээрэ, мүн тэрэшэлэн хилынгээ саанашье гарахадаа, адлил хүсэтэйгөөр дайсаниие үй бута сохижо, фашис армиие гүйсэд дүүрэнээр усадхаhан гээшэ.

Совет Зэбсэгтэ Хүсэнүүд Европын 72 миллион хүн зонтой арбан ороной газар дайдые гүйсэдөөр гү, али зарим хубииень дайсанай эзэмдэлгэhээ сүлөөлөө. Иигэжэ совет арад өөрынгөө Эхэ орониие хамгаалха талаар гансахан зорилго дүүргэhэн бэшэ, харин фашизмын дарлалтада ороhон бусад арадуудта туhаламжа хүргэхэ талаар интернациональна зорилгоёо бэелүүлhэн. Совет Армиин туhаламжаар Австриин, Албаниин, Болгариин, Венгриин, Норвегиин, Польшын, Румыниин, Чехословакиин, Югославиин арадууд фашизмын дарлалтаhаа сүлөөлэгдөө hэн. Совет арад мүн немец арадта фашизмhаа сүлөөрэлгэ асараа. Совет сэрэгшэд Эхэ оронойнгоо хилын саана жэлhээ дээшэ саг соо Европын оронуудай газар дээрэ гитлеровецүүдтэй үсэд шангаар тулалдаhан юм. Фашизмын дарлалтаhаа харин гүрэнүүдэй арадуудые сүлөөлхын түлөө болоhон дайнда Совет Арми хэдэн миллион сэрэгшэдээ алдаhан байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда СССР-эй туйлаhан илалтын бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удха шанарые үшөө юугээр харуулалтайб гэхэдэ, демократи ба социализмын уласхоорондын хүсэн горитойгоор бэхижэhэн, империализмын байдал схээр hуларhан гээшэ. Европын олохон оронуудта социалис революциин хүгжэхэ эрхэ байдал бии болоо. Хэдэ хэдэн оронуудай арадууд помещигүүдэй засаг унагаажа, засагай хүтэлбэрие өөhэдынгөө гарта абаhан. Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай хүтэлбэри доро эдэ оронуудта арадай-демократическа байгуулалта тогтоогдожо, hүүлээрнь социализмын замаар дабшаха зам нээгдэhэн гээшэ. Нигэжэ социализм гансахан ороной хэмжээнhээ гараhан. Дэлхэйн социалис байгуулалтын бүридэн бии бололго хадаа Агууехэ Октябриин Социалис Революциин hүүлээрхи туйлай ехэ түүхэтэ үйлэ хэрэг мүн болоно. Социализмын илалта туйлаhан анха түрүүшын орон — Советскэ Союз дэлхэйн социалис байгуулалтын түбынь хуулита ёhоороо болоhон байна.

Мүнөө политикын, үзэл бодолой ба экономикын талаар үсэл шанга тэмсэл социализмын аша туhада хэгдэнэ. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда СССР-эй туйлаhан бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удха шанарай илалтын дэлхэйн олохон арадуудай хуби заяанда таатай зохидоор нүлөөлhэн хойшолонгуудынь юуб гэхэдэ, тэрэ илалтын ашаар дэлхэйн социалис байгуулалта тогтоогдоо, национально-сүлөөрэлгын тэмсэл үргэдөө, колониальна система hандаран унаа, хүдэлмэришэнэй ба коммунис хүдэлөөн үргэдэжэ, капитализмые горитойгоор hуларуулаа, тэрэнэй ниитэ кризисэй шэнэ шатада хүргөө.

Фашис Германиие Советскэ Союзай илаhан бүхэдэлхэйн-түүхэтэ удха шанарые үшөө юугээр хараалалтайб гэхэдэ, дэлхэйн арадуудта удаан болзорой эб найрамдал асарhан байха юм. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай түгэсхэл хадаа совет гүрэн ба дэлхэйн социалис байгуулалтада эсэргүү дай үүдхэхэ түсэбтэй мүнөө үеын империализмын хархис хүсэнүүдтэ шангахан hануулга байhан зандаа.

Германиин фашизм ниитын түрүү байгуулалтада дайгаар ороод, өөрыгөө үхэлэй нүхэндэ хүргөө. Социализмын мүндэлэн түрэлгэ ба хүгжэн hалбаралга дабагдашагүй, өөрын хуули ёhоор дабшажа ябаhан хүгжэлтэ мүн. Тэрэниие зогсоохын аргагүй. Түүхын жама ёhо иимэ ха юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилhээр 40 жэлэй гүйсэхын урда тээхэнэ бидэнэр, арадуудта тохёолдуулагдаhан асари ехэ хохидол, зоболон тухай дурсан hананабди. Эдэ бүгэдэ хадаа милитаристнуудые хазаарлахын, тэдэнэй аюулта hанаашалгануудта хаалта табихын тула хамаг юумэ хуу хэхыень амгалан байдалда дуратай бүхы хүнүүдтэ захирна гээшэ.

Ю. ПЕРЕЧНЕВ,
полковник, түүхын эрдэмэй доктор.

«САГААН ХАЛААДТАН» ЯАРАНА

Репортаж

Урдаа улаан хэрээhэн тэмдэгтэй, хабтаhан дээрээ «Түргэн туhаламжа» гэжэ бэшээтэй хүнгэн машинануудай республикын хото городуудаар, хүдөө нютагуудаар яаралтай ябахыень хараагүй хүн үсөөхэн лэ байха.

...Улаан-Үдымнай Карл Марксын нэрэмжэтэ проспектдэ түргэн туhаламжын албанай хүдэлмэрилэгшэдэй диспетчерскэ пункт түбхинэнхэй юм. Эндэ ахалагша диспетчер Роза Дамдиновна Будаевагай дежурлаха үдэр эхилhэн байба. Галина Леонидовна Ерженина, Валентина Бадмаевна Балдаева гэгшэд тэрээндэ туhална.

Медицинскэ түргэн туhаламжын «03» гэжэ номерой телефоноор хаанаhаашье хонходоходонь, тэдэнэр ямаршье сагта үбшэлhэн хүндэ туhа хүргэхөөр бэлэн байдаг. «Түргэн туhаламжа шагнана», «Юун болооб?», «Врач ошохо, хүлеэгээд байгаарайт», «Ямар ойлгосогүйгөөр дуугарнабга, адресаа үшөө дахин дабтагты» гэхэ мэтэ үгэнүүд таhалгаряагүй эндэ дуулдажа, тусхай дэбтэр соо тэмдэгүүд хэгдэжэл байна.

— Сүүдхын ямаршье сагта дежурна 20 бригада городойгоо хүн зондо түргэн туhаламжа үзүүлхээр бэлэн байдаг. Хэсүүхэн ажалтай зомди гэжэ hанагшаб. Зарим хүйхэрнүүд «03» номероор врачые гэртээ дуудаад, өөhэдөө банида ябашанхай байха ушаршье дайралдадаг», — гэжэ түргэн туhаламжын диспетчерскэ отделениин ахамад врачай үялгые дүүргэгшэ Ирина Леонидовна Кубанцева энеэбхилэн hагад хөөрэжэ байгаа hэн. Тэрэнэй үгэнүүд түргэн туhаламжын хүдэлмэрилэгшэдэй бэлэн бэшэ ажалые элеэр гэршэлнэ. Саашань hонирхоходомнай, оройдоо нэгэ часай туршада дунда зэргээр 15—20 хүн гэхэ гү, али 3 минута бүридэнь телефон хангиржа, туhаламжа гуйдаг гэжэ элирбэ. Эндэ сүлөөтэй hуужа байха хүнүүд байдаггүй. **(Түрүүшын зураг дээрэ ахалагша диспетчер Р. Д. Будаева харуулагдана).** Түргэн туhаламжын машинануудта hууhаяа яараhан, халаанай дежурна врач-педиатр Виктор Балданович Эрдынеев, фельдшер Светлана Семеновна Перинова гэгшэд ээлжээтэ даабарияа дүүргэхэеэ гараба **(хоёрдохи фото-зураг).**

Үнгэрэгшэ табан жэлнүүдтэ Улаан-Үдын түргэн туhаламжын больницын томо байшан ашаглалгада оруулагдаhан юм. Эндэ мүнөө 500 шахуу хүн аргалуулжа байдаг.

— Диспетчерскэ пунктын, больницын, поликлиникын коллективүүд хүн зондо түргэн туhаламжа үзүүлхэ гэhэн нэгэл зорилготой ха юм. Диспетчерскэ албанай хүдэлмэрилэгшэдэй эльгээhэн үбшэн хүнүүд манай больницада асаргадажа, аргалуулжа гарадаг юм, — гэжэ тус больницын партийна организациин секретарь Агния Прокопьевна Ринчинова тодорхойлбо.

Элдэб эсын үбшэнэй шалтагаанаар амин наhанай аюултай тохёолдоhон хүнүүд нэн түрүүн больницын реанимациин гэхэ гү, али амидыруулгын отделенидэ ородог гээшэ. «Сагаан халаадтан» эндэ үдэр hүнигүй дежурлана. Тэдэнэй нэгэн — врач — реанимотолог Татьяна Дамбаевна Цыренова хүндөөр үбшэлэгшэдые угтан абана, түрүүшын туhаламжа үзүүлнэ **(гурбадахи фото-зураг).** Тус отделениин олон орёо оньhон түхеэрэлгэнүүд медицинын хүдэлмэрилэгшэдтэ үбшэ хабша элирүүлхэ, зүбөөр, hайнаар эмшэлхэ хэрэгтэнь туhалдаг юм.

...Түргэн туhаламжын больницын хирургическа отделени соо операцида бэлэдхэл түлэг дундаа. Хирург-уролог Неля Борисовна Басанова, Томско медицинскэ институт дүүргэhэн Герман Алексеевич Журавлев гэгшэд операци хэнэ. Врач-анестезиолог Геннадий Георгиевич Багаев өөрыгөө туhалагшадтай **(дүрбэдэхи фото-зураг)** үбшэн хүндэ операци хэжэ байна.

С. ОЧИРОВ.
С. БАЛДУЕВАЙ фото-зурагууд

ЭКСПОНАДУУД ЭЛИШЭЛЭН ГЭРШЭЛНЭ

МОСКВА. (ТАСС). СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй Түбэй музей соо «1941 он — Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилhээр 40 жэл» гэhэн шэнэ экспозици нээгдэбэ.

Эндэ 700 гаран зүйл табигдаhан байгаа. Эдэнэй олонхид фашизмын харата муухай ябуулгануудые элишэлнэ, үнгэрhэн дайнда совет арадай туйлаhан агуухэ баатаршалгые харуулна. Фото-зурагууд, листовконууд, сэрэгэй-политическэ плакат, сэрэгэй үеын документнүүд Советскэ Союзда зэрлиг муухайгаар добтолгодо фашис Германиие түхирhан баруун ороннуудай зонхилхы бүлэгөөрхидэй билдагууша политикые, фашис бүлимтарагшадта харюу сохилто үгэхэ талаар Коммунис парти болон Совет гүрэнэй хэhэн асари ехэ, олон янзын ажал ябуулгые, арад зон болон армида үзэл сурталай-политическэ нэгэдэл, эрэлхэг зориг, баатаршалга гэхэ мэтэ шэнжэ шанарнуудые хүмүүжүүлхэ талаар Коммунис парти болон Совет гүрэнэй хэhэн айхабтар ехэ, олон янзын ажал ябуулгые элирхэйлэн харуулна бшуу.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилhэн тухай Совинформбюрогой 1941 оной июниин 22-ой миндаhан дээрэ бэшэгдэhэн мэдээсэлые, дайнай гурбадахи үдэр нииислэл хотын Белорусска вокзал дээрэ Совет Армиин А. В. Александровай нэрэмжэтэ дуу, хатарай ансамблиин гүйсэдхэhэн «Нангин дайн» гэhэн дуие, Брестын хэрэмые баатар габьяатайгаар хамгаалhан тухай Советскэ Союзай Герой П. М. Гавриловай домоглол дурсалгануудые выставкэдэ орожо харагшад шагнаха аргатай.

1941 оной июниин 22-ой үглөөнэй мартагдахагүйнь тула совет хүнүүд бүхы юумэ хэнэ гэжэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай эхилhээр 40 жэлэй ойдо зорюулагдаhан шэнэ экспозици гэршэлэн батална. Үнгэрhэн дайнда фашис Германиин hамна буга сохигдоhон ушар дэлхэйн гурбадахи дай үүдхэхэ гэhэн хархис түсэбүүдые hанаашалагшадта hургаал болохо зэргэтэй.

• ТАСС • АПН •
ХИЛЫН СААНАhАА

«БИДЭ СОВЕТСКЭ СОЮЗДА БАЯР ХҮРГЭНЭБДИ»

ДЮССЕЛЬДОРФ. Фашис Германиие hамна буга сохижо, совет арадай туйлаhан илалта хүн түрэлтэнэй хуби заяанда айхабтар ехэ удха шанартай юм гэжэ Германиин түрүүлэгшын орлогшо Герман Готье тэмдэглээ.

Гитлеровскэ фашизмые hамна бута сохингүй, нэгэшье орон амгалан тайбан байдалда ажаhуужа шадахагүй байгаа бшуу. Тэрэ фашизмда эсэргүү тэмсэлэй бүхы бэрхэшээл түбэгүүдые бэе дээрээ даажа гараад, сүлөөрэлгын дайн байлдаанда түрүү, гол хүсэн болоhондонь, бидэ Советскэ Союзда баяр хүргэнэбди.

Мүнөө ФРГ-гэй хархис түүхэшэд болон политическэ ажал ябуулагшад түүхэтэ ушар баримтануудые хазагайруулжа, нацис удамаршад хүйтэн шэмэргүн үбэлэй сагые хараада абангүй, алдуу гаргаа, генералнуудайнгаа заабари зүбшэлгүүдтэ фюрерэй анхараагүй байhан дээрэhээ гитлеровскэ фашизм урагшагүйдөө гэжэ ажалшад болон залуушуулда этигүүлхые оролдоно гээд тэрэ үгээ үргэлжэлүүлбэ.

Эдэ бүхы баталамжанууд хадаа түүхые хазагайруулhан ушар болоно гэжэ Г. Готье тэмдэглээ.

ДУРАА ГУТАН БУРУУШААЛГА

Сагаан байшан соо үнгэрэгэгдэhэн пресс - конференци дээрэ США-гай президент Р. Рейган үгэ хэлэхэдээ, Ирагта бандит ёhоор добтолhон Израилиин зэрхэг түримхэйшүүлэй hүйдхэлтэ ябуулгые сагааруулха гэжэ hэдэhэн байна. Энээниинь араб оронуудай хүн зон дураа гутан буруушаана.

ДАМАСК. Пресс-конференциин үедэ Рейган Ирагта эсэргүү Израилиин зэрхэг түримхэй ябуулгые бүрин хүсэдөөр дэмжэбэ гэжэ Сириин радиогой шэнжэлэгшэ тэмдэглэнэ. Энээнhээ хойшо араб оронуудта эсэргүү Израилиин али бүхы hүйдхэлтэ ябуулганууд Вашингтоной зүгhөө дэмжэгдэн тухирагдаhан байна гээд тоолохо шухала гэжэ Сириин «Тишрин» газетэ бэшэнэ.

БАГДАД. США-гай ба Израилиин хоорондо сэрэгэй-политическэ бата нэгэдэлэй баталагданхай байhыень Рейганай хэлэhэн үгэ элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ Ирагай правительствын тусхай түлөөлэгшэ мэдүүлээ. Араб арадуудта эсэргүүгээр Израилиин үүдхэдэг харата ябуулгануудые саашадаашье дэмжэхэ хүсэлэнтэй байhанаа Вашингтон баталаа гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Холбоото Штадууд сионис зэрхэг түримхэйшүүлые нюуса бэшээр сахин хамгаална гэжэ Багдадай радиогой тэмдэглэл соо хэлэгдэнэ.

БЕЙРУТ. Израилиин дээрмэдэхы муухай ябуулгые американ президент сагааруулхые hэдэхэдээ, араб олонниитын hанал бодолые тообогүй гэжэ Ливанай «Аль-Лива» газетэ заана.

АММАН. Холбоото Штадуудай үүдхэhэн энэ ябуулгада шанга харюу сохилто үгэхыень Иорданиин хэблэл араб арадуудые урялба.

США-да эсэргүүгээр бүхы хүсөө, тэрэ тоодо «нефтьтэ зэбсэгээ» элсүүлэн табиха уряатайгаар «Ад-Дустур» газетэ редакционно статья соогоо арабуудта хандаба. Дүтын Зүүн зүгтэ эб найрамдал хангахын аша туhада СССР болон бусад социалис оронуудтай араб гүрэнүүд холбоо барисаагаа бэхижүүлхэ зэргэтэй.

КУВЕЙТ. Араб оронуудта эсэргүүгээр Израилиин үүдхэжэ байhан зэрхэг түримхэй ябуулгануудые президент Рейган hайшаан дэмжэбэ. Нэгэдэмэл араб эмирадуудай хэблэл иимэ тобшолол хэнэ.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

КАМЧАТКА—ЛЕНИНГРАД

Иимэ маршрут шэлэн абаһан зоригтой табан комсомол хүбүүд Улаан-Үдэ хотодомнай һаяхана хүрэжэ ерэбэ.

—Манай зориһон холын аяншалга хадаа СССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойдо зорюулагданхай. Апрелиин 2-ой үдэр Камчаткаһаа Магадан хүрэтэр самолёдоор ерээд, удаань велосипедээр аян замаа үргэлжэлүүлһэн байнабди, — гэжэ велосипедээр аяншалагшадай бүлэгые хүтэлбэрилэгшэ Александр Заочный хөөрэнэ.

Нүгөөдүүлынь—Сергей Лонгинов—аяншалгын комиссар, Камчаткын автотранспортна предприятиин жолоошон Борис Емельянов, врач Сергей Василенко, колхозой гэшүүн Владимир Сафронов гэгшэд болоно.

«Минии Эхэ орон—СССР» гэһэн уряа доро холын аяншалгада гараһан эдэнэр Магаданай областиин, Яхадай АССР-эй, Амарай областиин түмэр замай барилгашадтай уулзаһан, ажал хүдэлмэритэйнь танилсаһан байна. Мүн Шэтын областиин Агын автономито округой малшад, таряашадтай уулзажа, халуун зүрхэнэй хөөрэлдөө үнгэргөө.

Хэдэн мянгаад километрэй зайда велосипедээр аяншалгада гараһан эдэ табан хүбүүд хилын харуулшан байһан Глеб Травин тухай омогорхон дурдана. 1928—1931 онуудай туршада Глеб Травин манай Эхэ ороной хилэ зубшан, велосипедээр аяншалгада гараа бэлэй. Камчаткын областиин түлөөлэгшэдэй табин жэлэй урда тээ эмхидхэһэн аяншалгые үргэлжэлүүлэн ябаһаниинь һайшаалтай.

—Табин жэлэй урда тээ Эхэ оронойнгоо хилэ зубшан велосипедээр аяншалһан Глеб Николаевич Травинай жэшээгээр аяншалгаяа революциин үлгы—Ленинград хотодо байгша оной октябриин нэгэнэй үдэр түгэсхэхэ зорилго урдаа табинабди. Гэдэргээ бусаха замдаа Глеб Николаевичта орохо хүсэлэнтэйбди. Тэрэ Псков хотодо ажаһуудаг,— гэжэ командын комиссар Сергей Лонгинов хөөрэнэ.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: аяншалагшад Улаан-Үдын Ленинэй нэрэмжэтэ үйлсэдэ.

Авторай фото.

ВДНХ-да ОРОГШОД ТАНИЛСАНА

«Арад зоной элүүрые хамгаалга—гүрэн түрын хэрэг мүн» гэһэн экспозици СССР-эй арадай ажахын түйлалтануудай выставкын «Центральная» гэжэ павильон соо нээгдэбэ. Тэндэ табигдаһан хэдэн арбаад ном, брошюра, газетэнүүдэй болон журналнуудай статьянууд соо манай орон дотор курортын хэрэгтэй хүгжэлтэ тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэгдэнэ. Выставкэ харагшад Буряадай элүүржүүлгын газарнуудтай танилсаха байна. Эм домто аршаан уһаараа, элүүржүүлхы аргаараа суурхадаг «Горячинск», «Аршан» курортнуудта гансашье манай республикын бэшэ, харин оронойнмнай бусад область, хизаар болон автономито республиканууд хүн зон олоороо ерэжэ амарна ха юм. «Котокель» нуурай эрьедэ түхеэрэгдэһэн «Байгалай туужа» гэжэ санатори бүхы орон доторoo мэдээжэ болонхой.

Д. ГАРМАЕВ.

УРАН ЗОХЁОЛШОДТОЙ УУЛЗАЛГАНУУД

Сэлэнгын районой колхоз, совхозуудай, промышленна предприятинуудай ажалшад Буряадай уран зохёолшодые халуунаар угтан абаба. Ким Балков, Владимир Петонов, Гарма-Доди Дамбаев эндэ айлшалһан байна. Фермэ дээгүүр, ажахынуудай мастерскойнуудта, предприятинуудай улаан булангуудта уулзалга, хөөрэлдөөнүүд үнгэргэгдөө. Иимэ уулзалганууд манай республика дотор заншалта болонхой. Буряадай АССР-эй Уран зохёолшодой холбооной дэргэдэхи уран һайханай литература нэбтэрүүлдэг бюрогой үүсхэлээр байгша ондо мянга табан зуун уулзалга болохоор хараалагдана.

АЛЬГА ТАШАЛГААР ҮДЭШЭГДЭНЭ

Гүрэнэй ород драмын театрай артистнар Хяагта хотын, мүн Харанхы, Наушки тосхонуудай ажалшадта «Квадратик неба синего» гэһэн зүжэг харуулжа, суглараагшадай зүгһөө халуунаар һайшаагдаба.

Зүжэгые Буряадай АССР-эй соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ А. Н. Шаликов найруулан табиһан байна.

Зүжэгэй гол рольнуудые Наталья Гуль, Станислав Трунов, Владимир Смольяков гэгшэд гүйсэдхэнэ.

А. ФАРФУТДИНОВ.

ХҮНДЭТЭ ДОНОРНУУД

Һүүлэй үедэ Баргажанай районой ажалшадай дунда һайн дураараа шуһаяа үгэгшэдэй тоо олошороо. Мүнөө 560-аад хүн үбшэнтэндэ өөрынгөө шуһа дамжуулна. Хорин хүн «СССР-эй донор» гэһэн нэгэдэхи, хоёрдохи, гурбадахи шатын тэмдэгүүдээр шагнагданхай. Дүрбэндэнь «СССР-эй хүндэтэ донор» гэһэн тэмдэг үгтэһэн байна. Эдэнэрнай Н. Д. Егорова, Е. М. Коноваленко, А. В. Верниго, И. Г. Минулин гэгшэд болоно.

Район дотор хирэ-хирэ болоод, Донорой үдэр үнгэргэгдэжэ байдаг юм. Һаяхан Баргажанай-Адаг, Баргажан, Баянгол тосхонуудай ажалшад һайн дураараа ерэжэ, шуһаяа тушааһан байна.

Д. ГЫРГЕНОВ.

ҺУРАГШАД МҮРЫСЭНЭ

Гусиноозерск хотодо байгаали хамгаалагшадай слет үнгэргэгдэбэ. Следто байгаалиин ханинар—һургуулиин һурагшад хабаадалсаба. Следто хабаадагшад уран гоё выставкэнүүдые эмхидхэжэ, хоорондоо мүрысэһэн байна.

Мүрысөөнэй дүн гаргахада, Гусиноозерскын нэгэдэхи һургуулиин һурагшад Солодухин, Карпова, Сотников, гурбадахи һургуулиин Шлыкова, Аверина, Брызгалова түрүү һууринуудые эзэлбэ.

Эдэнэр июниин 22-һоо 26 болотор Улаан-Үдэдэ болохо республикын һурагшадай слет дээрэ районойнгоо нэрэ хүндые хамгаалха юм.

Н. ДУГАРОВА.

Сэлэнгын район.

ХУЖАРЛАН УНШАМААР

«Монголой уран зохёолшодой рассказууд» гэһэн гаршагтай уран гоёор шэмэглэгдэһэн ном ород хэлэн дээрэ барлагдажа, республикымнай номой магазинуудай дэлгүүр дээгүүр табигдаба.

Буряадай номой хэблэл аха дүү монгол оронило арадай революциин болоһоор 60 жэлэй ойдо зорюулан, энэ ном гаргаа юм. Тус суглуулбари соо Монголой Арадай Республикын Гүрэнэй шангай лауреадууд Лодонгиин Түдэв, Сэнгиин Эрдэнэ, Эрдэнэбатын Оюун, мүн мэдээжэ уран зохёолшод Дэмбээгиин Мягмар, Доржийн Гарма, Лхамсэрэнгийн Чойжилсүрэн, бусадай бүтээлнүүд оруулагдаһан байна.

«Монголой уран зохёолшодой рассказууд оронойнгоо хилэ дабажа, үргэн олон уншагшадта хүрэлэг болоһоор үнинэй юм. Дэлхэйн олон оронуудай, тэрэ тоодо Советскэ Союзай уншагшадта тэдэнь һайн мэдээжэ болонхой», —гэжэ СССР-эй Наукануудай академиин Зүүн зүгэй арадуудай институдай аспирант В. Ч Намжилов тус номой оролто үгэ соо бэшэнэ.

Табяад оной тэн багһаа эхилжэ Монголой уран зохёолшодой рассказууд, суглуулбаринууд СССР-тэ хэблэгдэжэ эхилээ һэн.

Ч. РЫГЗЭНОВ.

ХАДЫН БЭЛШЭЭРИ ДЭЭРЭ

Партиин Ахын райкомой пропагандистнуудай бүлэг болон районой соёлой байшангай «Саян» гэжэ агитбригада холын бэлшээринүүдтэ зуһажа байһан малшадтар ябаһанаа һаяхан бусажа ерэбэ. Тэдэнэр хада хабсагайта газарнуудай харгыгаар эмээл морёор дабшажа, «Коммунизм», Ленинэй нэрэмжэтэ, «Улаан-Аха» колхозуудай малшадта айлшалаа. Лекторнууд партиин XXVI съездын материалнуудаар хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө.

Уран һайханай бүлгэмдэ хабаадагшад соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Валентина Алексеевна Галсановагай хүтэлбэри доро малшадта һонирхолтой концерт харуулба.

Д. ЦЫБЕНОВ.

ҺАНАҺАНДА ХҮРӨӨГҮЙ

ФУТБОЛ

Буряадай АССР-эй 25 жэлэй ойн нэрэмжэтэ стадион дээрэ манай зонодо наададаг футболистнуудай дунда ээлжээтэ наадан уржадар үнгэргэгдэбэ. СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг Улаан-Үдын «Локомотив» командада айлшаар Томскын «Манометрой» футболистнууд ерэһэн байгаа.

Томскын футболистнууд долоон уулзалгын дүнгөөр табан очкотой болонхой, мүрысөөнэй таблицада һүүлшын һууринуудай нэгые эзэлжэ ябана. Харин «Локомотив» команда наймaн наадаһаа долоон очкотой юм. Манай футболистнууд хэдэн үдэрэй урда тээ Тюменинн «Факел» командатай наадаад ерэхэдээ, уулзалгаяа 1:1 тоотойгоор түгэсхэһэн байна.

Өөрынгөө стадион дээрэ ээлжээтэ уулзалгаяа үнгэргэһэн «Локомотивай» футболистнууд һанаһанда хүрэжэ наадаагүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Тиин футболой наадаанда дуратайшуулай урма зориг хухалһан байна. «Локомотивай» добтолоошод наадаанай түрүүшын хахадта нэгэ бүмбэгэ арай шамай сохижо оруулаа. Түйлаһан энэ амжалтаяа улам саашань арьбадхаха юм аа гү гэжэ һанахада, тиигээгүй.

Манай футболистнууд удаадахи наадаяа июниин 21-дэ Красноярскын «Автомобилист» командатай үнгэргэхэ. Наадан үдэшын 5 сагһаа эхилхэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Локомотив» командын гол добтолоогшо Михаил Пастухов.

М. СУТУРИНАЙ фото.

ПЕРЕДОВОМУ ОТРЯДУ СОВЕТСКОГО СПОРТА

ТЕЛЕВИДЕНИ

Һюниин 21-һээ 27 хүрэтэр

ВОСКРЕСЕНИ, 21

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00— «Время». 9.45 — «Будильник». 10.15 — «Советскэ Союзда алба хэнэб». 11.25 — «Элүүр энхэ байлга». 12.00 — «Үглөөнэй почто»—хүгжэмтэ программа. 12.30 — «Эрдэм ба техникэ» — киножурнал. 12.40 —«Хүдөөгэй час». 13.40 — «Хүгжэмтэ киоск». 14.10 — Футболоор СССР-эй чемпионат. «Динамо» (М) — ЦСКА (2-дохи тайм). 16.55 — «Сальвадорой гашуудал ба һүртэ үдэрнүүд»—баримтата фильм. 15.15 — А. Салынский. «Барабанщица». Совет Армиин Түбэй академическэ театрай зүжэг. 17.10 — Москвагай сэрэгэй округой ансамблиин концерт. 17.40 — «Коммунистнууд» гэһэн циклһээ. «Гол харгы» — телевизионно баримтата фильм. 18.10—«Баатар-хотонууд тухай дуунууд». 19.00 — Уласхоорондын һонин. 19.45 — 20.00 — Забһарлалга. 20.00 — «Мүнөөдэр — Медицинын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр», СССР-эй элүүрые хамгаалгын министр С. П. Буренковтой хөөрэлдөөн. 20.15 —«Танай бэшэгүүдээр» —хүгжэмтэ программа. 21.00 — «Киногоор аяншалагшадай клуб». 22.00 — «Время». 22.35 «Футболой шэнжэлэл». 23.05 — «Хани нүхэд тухайгаа» — киноконцерт. 24.00 — Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 13.55 — Үхибүүдтэ. «Калиф-аист» — телезүжэг.

Орбита. 15.15 — Дамжуулгын программа. 15.20 — «Энэ шэдитэ дэлхэй» — һурагшадта зорюулагдаһан уран зохёолой викторина. 16.25 — «Анхарагты: зүрхэн» — баримтата фильм. 16.40 — «Яшлык» гэжэ фильм-концерт. 17.05 — Киев тухай телевизионно баримтата фильм. 17.35 — «Ан амитадай ажамидарал». 18.35 — «Два капитана» —телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм (2-дохи сери). 19.30—«Баримтата экран. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!» «Амтатай үльгэр» — мультфильм. 21.15 — Мүнөө үеын табан зүйлөөр уласхоорондын мүрысөөн. 22.00 — «Время». 22.35 — «На всю оставшуюся жизнь» —телевизионно олон серитэй уран һайханай фильм (3-дахи ба 4-дэхи серинүүд).

ПОНЕДЕЛЬНИК, 22

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика 10.05 — «Отдать швартовы!» — уран һайханай телефильм. 11.30 — «Баатар-хотонууд тухай дуунууд». 12.20 — «Дэбжэлтын үндэһэн» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 13.05— Шэнэ һонин. 15.10—Дамжуулгын программа. 15.15—Шэнэ һонин. 15.35 — Баримтата фильмүүд. 16.30—«Телестадион». 17.05—«40 жэлэй үнгэрһэн хойно». Техническэ мэргэжэлэй училищинууд болон һургуулиин һурагшад Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадагшадтай, ара талын ветерануудтай уулзаха.

Улаан-Үдэ. 18.05—Шэнэ һонин. 18.15—«Театрта болоһон уулзалганууд» (буряадаар).

Орбита-3. 19.00—«КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө». «Кривой Рогой ашагта малтамал». Украинын КП-гэй Днепропетровско обкомой нэгэдэхи секретарь Е. Б. Качаловский дамжуулгада хабаадаха. 19.45 — А. Скрябин. «Прометей» Симфоническа поэмэ. 20.10—«Блокада» — уран һайханай фильм (1 хэһэг), 1-дэхи фильм. «Лужский рубеж». 22.00—«Время». 22.35 —А. В. Александровай нэрэмжэтэ хоёр дахин Улаан Тугта дуунай ба хатарай академическэ ансамблиин концерт. 23.25—«Мүнөөдэр—түби дэлхэйдэ». 23.40—Баримтата фильмүүд.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55—Дамжуулгын программа. 13.00 — «Судьба барабанщика» — олон серитэй уран һайханай телефильм (1-дэхи сери). 14.05—«Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн»— кино-хабсаргалта. 14.50—Мүнөө үеын табан зүйлөөр уласхоорондын мүрысөөн. 15.35 —«Русские узоры» гэжэ арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт. 16.00—«Советскэ Союзда алба хэнэб».

Улаан-Үдэ. 17.00—Соносхолнууд. 17.10 —Мультфильмнүүд.

Орбита-3. 18.05—«Манай сэсэрлиг». 18.35—«Игориин дайшалга тухай домог» — мультфильм.

Улаан-Үдэ. 19.00—«Илалтын үг залгамжалагшад»—баримтата фильм.

Орбита. 20.00 — «Вазузаһаа Эльбэ хүрэтэр». СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй музей соо 247-дохи стрелково дивизиин ветерануудтай уулзалга. 20.15—Уласхоорондын һонин. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!», «Ёһотой нүхэд!» — мультфильм. 21.15—Волейболоор нүхэд ёһоной уласхоорондын уулзалга. Эхэнэрнүүд. СССР—Япон. Харьковһаа дамжуулга. 22.00—«Время». 22.35—«Город под липами»—уран һайханай фильм. 00.05—«Дурсалгын замаар»—фильм-концерт.

ВТОРНИК, 23

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05—«Блокада»—уран һайханай фильм (1 хэһэг) 1-дэхи фильм. «Лужский рубеж». 11.50 —Улаан Тугта Хара далайн флодой дуу ба хатарай ансамблиин концерт. 12.30— «Манай залуушуул»—баримтата фильм. 12.55—Шэнэ һонин. 15.10—Дамжуулгын программа. 15.15—Шэнэ һонин. 15.35—Лиепаи хотые хамгаалһаар 40 жэлэй ойдо. «Дуулэтэ хото»—баримтата фильм. 15.55—Латвиин ССР-эй Гүрэнэй академическэ хоорой концерт. 16.25—Үхибүүдтэ «Шок и Шер» — уран һайханай фильм. 17.30—«Горизонт».

Улаан-Үдэ. 18.40—«Байгал» — программа (буряадаар). 19.05—«Театрта болоһон уулзалганууд» (дабталга).

Орбита-3. 19.45—«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 20.00 — «Советүүдэй ажабайдал». Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Верховно Советэй депутат «Запорожсталь» заводой вальцовщик В. А. Орлов тухай очерк. 20.30—П. И. Чайковский. Концерт. 20.45—«Блокада» — уран һайханай фильм (1 хэһэг) 2-дохи фильм. «Пулковский меридиан». 22.00 — «Время». 22.35—«Суурян». 23.25 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55—Дамжуулгын программа. 13.00—«Судьба барабанщика» (2 сери). 14.05 — «Хүгжэмэй абонемент» 14.40 — «Һурган хүмүүжүүлэгшэ». 15.10—«Футболой шэнжэлэл». 15.40 —«Нэгэ актертой театр».

Улаан-Үдэ. 17.00—Соносхолнууд. 17.10 — «Ехэ зал тухай дурсалга» — телефильм.

Орбита-3. 18.40—«Холо ба ойрын дуунууд».

Улаан-Үдэ. 19.45—«Эрдэмтэдтэй сүг хамта» — телефильм.

Орбита. 20.00—«Залуушуулай адресууд». 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!». «Фигэй ушаралта ябадалнууд» — мультфильм. 21.15—«Мүнөө үеын табан зүйлөөр уласхоорондын мүрысөөн. 22.00 — «Время». 22.35 — «Колыбель для мужчин» — уран һайханай фильм. 23.45—«Пейзаж-9» — баримтата фильм. 24.00 — Баледэй артистнуудай уласхоорондын IV конкурс. 3-дахи тур. Нэгэдэхи үдэр. СССР-эй Гүрэнэй академическэ Ехэ театрһаа дамжуулга.

СРЕДА, 24

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40 —Үглөөнэй гимнастика, 10.05—«Блокада»—уран һайханай фильм (1 хэһэг) 2-дохи фильм. «Пулковский меридиан». 11.20—«Киногоор аяншалагшадай клуб». 12.20 —«Волго дээрэ хүһэг хабсагай бии» РСФСР-эй арадай артист Л. Сметанниковай хабаадалгатай фильм-концерт. 12.50—Шэнэ һонин. 15.10—Дамжуулгын программа. 15.15—Шэнэ һонин. 15.35—СССР ба Афганистан хоёрой хоорондо харилсаа холбоо тогтоохо тухай договорто гар табилгада. Кинопрограмма. 16.00—«Ород хэлэн». 16.30 — «Харюугты, горнистнар!» 17.00 — С. Франк. «Симфония Ре минор». 17.40—«Ажалай Алдар Солын тугые дээрэ үргэн дабшагшад». Брянскын машина бүтээлгын завод гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэлэй коллективэй ажал тухай.

Улаан-Үдэ. 17.55—«Байгал» — программа. 18.15—«Саян» — хүдөөгэй ажалшад тухай дамжуулга. 18.35 — «Бүгэдэ арадай хэрэг» — киноочерк.

Орбита-3. 18.45—«Ажабайдал — эрдэм наукада». 19.50 — Хүхюун нотохонууд». 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 20.00—«Урма бадаруулха үндэһэн» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 20.20 — «Блокада» — уран һайханай фильм. (2 хэһэг). 1-дэхи фильм «Ленинградский метроном». 22.00 — «Время». 22.35—«Автографай хүдэлмэриин эршэ» —баримтата фильм. 22.45—«Юун? Хаана? Хэзээ?» — телевикторина. 23.45 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 24.00—Футболоор СССР-эй чемпионат. «Спартак» — ЦСКА.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00—«Судьба барабанщика» (3 сери). 14.05 — «Саани» ансамблиин концерт. (Финлянди). 15.00 — «Сурхайн идхалгаар» —мультфильм. 15.30—Михаил Лукониной уран бэлиг. 16.05 — «Экран нүхэдөө урина».

Улаан-Үдэ. 16.55 — Соносхолнууд. 17.05—«Богоол Никита тухай домог»—фильм-балет.

Орбита-3. 17.55 — Марийска АССР-эй уран һайханай коллективүүдэй ба искусствын уран бэлигтэнэй концерт.

Улаан-Үдэ. 18.45—«Серенада» — уран һайханай фильм. 19.10 — Баримтата фильмүүд.

Орбита. 20.00—«Хүдөөгэй час». 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!». «Тётя Валя хөөрэнэ...». 21.15 — Мозамбигай Арадай Республикын дуу ба хатарай ансамблиин концерт. 22.00—«Время». 22.35—«Гранитные острова»—уран һайханай фильм. 24.00—Баледэй артистнуудай уласхоорондын IV конкурс. 3-дахи тур. Хоёрдохи үдэр. СССР-эй Гүрэнэй академическэ Ехэ театрһаа дамжуулга.

ЧЕТВЕРГ, 25

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55—Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40—Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Блокада» — уран һайханай фильм (2 хэһэг), 1-дэхи фильм «Ленинградский метроном». 11.45—«Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 12.45 — «Дуун замхадаггүй» — фильм-концерт. 13.10 — Шэнэ һонин. 15.10—Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35—«Хүн бүхэндэ хүртэхэ хилээмэн» — баримтата фильм. 16.25—«Шатарай һургуули». 16.55 — «Сомбреро» — уран һайханай фильм.

Улаан-Үдэ. 18.00—«Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 18.15 — «Байгал» — программа. 18.35—«КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө» — «Туяанын» түсэбтэ табан жэл» (нэгэдэхи дамжуулга).

Орбита-3. 19.10—«Олон түмэнэй ленинскэ университет». «Һурган хүмүүжүүлгые—комплексно гүримаар». 19.40— «Мүнөөдэр —түби дэлхэйдэ». 20.10—«Мүнөө үеын табан зүйлөөр уласхоорондын мүрысөөн». Мэргэн буудалга. Кросс. 20.50—«Блокада» — уран һайханай фильм. (2 хэһэг) 2-дохи фильм. «Операция «Искра». 22.00 — «Время». 22.35—«Эхэ оромнай юунһээ эхилнэб». фильм-концерт. 23.45—«Мүнөөдэр—түби дэлхэйдэ». 24.00—Баледэй артистнуудай уласхоорондын IV конкурсдо хабаадагшадай түгэсхэлэй концерт. (1-дэхи отделени) СССР-эй Гүрэнэй академическэ Ехэ театрһаа дамжуулга.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55—Дамжуулгын программа. 13.00—«Великий укротитель» — уран һайханай фильм. 14.15 — «Сагай үнгэнүүд» — Баримтата фильм. 14.45—М. Глинка. «Ехэ секстет». 15.10—Залуу бүлынхидэй телеклуб. 16.25 — «Бидэ БАМ баринабди!».

Улаан-Үдэ. 17.00 — Соносхолнууд. 17.10 — Мультфильмнүүд.

Орбита-3. 18.00—М. Глинкын романснууд. СССР-эй арадай артист А. Соловьяненко дуулаха. 18.10 — Мозамбигай национальна һайндэр. Бэеэ даaһан байдалай үдэртэ. Кинопрограмма. 18.40 —«Эдиршүүлэй уран бэлиг».

Улаан-Үдэ. 19.10— «Булат Минжелкиев дуулаха»—фильм-концерт.

Орбита. 20.00 — «Киногоор аяншалагшадай клуб». 21.00 —«Амгалан нойрсогты, багашуул!». «Далай соогуур болоһон ушаралта ябадалнууд» —мультфильм. 21.15—Уласхоорондын асуудалнуудаар хөөрөөн. КПСС-эй ЦК-гай уласхоорондын мэдээсэлэй таһагые даагша Л. Л. Замятин үгэ хэлэхэ. 22.00 — «Время». 22.35 —«Счастье Анны»—уран һайханай фильм. 23.55— Михайло Ломоносов» — баримтата фильм.

ПЯТНИЦА, 26

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита-3. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05—«Дуратай шүлэгүүднай». 10.35—«Блокада» — уран һайханай фильм (2 хэһэн), 2-дохи фильм. «Операция «Искра». 11.45 — «Одолень-трава» — баримтата фильм. 12.05 — «Улаан гвоздика» гэжэ ВИА-гай концерт. 12.25 — Шэнэ һонин. 15.10— Дамжуулгын программа. 15.15— Шэнэ һонин. 15.35—«Шинии ажал—шинии амжалтанууд»— кинопрограмма. 16.15——«Урда-Африкын эрхэ сүлөөгэй үдэртэ» Замбиин артистнуудай концерт. 16.40 — «Зунай хаһа эхилбэ...» ВЛКСМ-эй ЦК-гай секретарь Л. Швецова дамжуулгада хабаадаха. 17.10 — «Москва шадархи уулзалганууд». 17.40— «Мадагаскарай национальна һайндэртэ—Бэеэ дааһан байдалай үдэртэ». Кинопрограмма.

Улаан-Үдэ. 17.55— «Байгал» —программа.

Орбита-3. 19.15 — «СССР-эй Верховно Советэй депутадууд хөөрэнэ». 19.45—«Эрдэм ба техникэ» — киножурнал. 20.10 —«Дело Артамоновых»— теле-зүжэг. (1 хэһэг). 22.00— «Время». 22.35 — «Киногой һонин». 23.25—«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 23.40 — Баледэй артистнуудай уласхоорондын IV конкурсдо хабаадагшадай түгэсхэлэй концерт. СССР-эй Гүрэнэй академическэ Ехэ театрһаа дамжуулга. (2-дохи отделени).

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55—Дамжуулгын програма. 13.00 — «Девочка на шаре»—уран һайханай фильм. 14.00 — «Гармония» гэжэ Киевэй Гүрэнэй филармониин камерна ансамблиин концерт. 14.35 — Баримтата фильмүүд. 15.25 — «Казначейша» гэжэ М. Лермонтовэй поэмээр ба В. Асафьевай опероор найруулагдаһан хүгжэмтэ фильм. 16.25 — «Москва ба москвагайхид».

Улаан-Үдэ. 16.55—Баримтата фильмүүд.

Орбита-3. 17.55— «Спорклуб».

Улаан-Үдэ. 19.15—«Ородой классическа дуэдүүд».

Орбита. 20.00—«Үзэсхэлэн һайхан Эхэ оромни» — искусствын уран бэлигтэнэй концерт. 21.00 — «Амгалан нойрсогты, багашуул!». «Фигэй ушаралта ябадалнууд» — мультфильм. 21.15—«Энээние таанад шадахат» — залуу ухаалан зохёогшодой конкурс. 22.00 — «Время». 22.35 — «Спроси себя» — уран һайханай фильм. (1-дэхи, 2-дохи серинүүд).

СУББОТО, 27

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 —Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Буратинын выставкэ».

Улаан-Үдэ. 11.05— «Соёлой һонинууд» (буряадаар). 11.35— «Зүүн Сибирь» — киножурнал. 11.45 —«Хэн түрүүлхэб?» 12.45 —Киноочерк.

Орбита-3. 12.55—«Спортлотогой» 26-дахи тираж. 13.05— «Донгузта юун дутанаб?» — баримтата фильм. 14.05 — «Һолонго». Арадай уран бэлигэй IV уласхоорондын телевизионно программануудай фестиваль. Мадагаскар. 14.30 — «Хүн, газар, юртэмсэ». 15.15 —«Мүнөөдэр—түби дэлхэйдэ». 15.30 — «Неоткрытые острова» —уран һайханай фильм. 16.40—«Ан амитанай ажамидарал». 17.40 — «9-дэхи студи». 18.40—«Манай амаршалгануудые хүлеэн абагты» — хүгжэмтэ дамжуулга. 19.45— Политическэ шэнжэлэгшэ В. П. Бекетовэй хөөрөөн. 20.20 — «Дело Артамоновых» —телезүжэг. (2-дохи хэһэг). 22.00— «Время». 22.35 — «Дуулая, нүхэд» — хүгжэмтэ дамжуулга. 00.30—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 11.05 — «Уран зураашад тухай хөөрөөн». РСФСР-эй габьяата уран зурааша И. Обросов. 11.40— РСФСР-эй арадай артист И. Безродный наадаха. 12.00 — «Танай уншадаг номууд».

Улаан-Үдэ. 12.55— «Булочка» —уран һайханай фильм. 14.15 — Баримтата фильмүүд.

Орбита. 15.15 — Дамжуулгын программа. 15.20 — К. Молчановай «А зори здесь тихие...) гэжэ оперо. СССР-эй Гүрэнэй академическэ Ехэ театрай зүжэг. 17.35 — Хүнгэн атлетикээр уласхоорондын мүрысөөн. СССР—ГДР. Тбилисиһээ дамжуулга. 18.20 — «Илагшад». Фронтдо нүхэсэгшэдэй клуб. 3-дахи добтолхы армиин ветерануудтай уулзалга. 19.45 — «Хүгжэмтэ киоск». 20.15 — «Элүүр энхын булан» —эрдэм дэлгэрүүлгын дамжуулга. 21.00—«Амгалан нойрсогты, багашуул!». «Фигэй ушаралта ябадалнууд»—мультфильм. 21.15—Спортивна программа. 22.00 — «Время». 22.35 —«Аревик» — уран һайханай фильм. (1-дэхи, 2-дохи серинүүд).

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД. ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76 отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-04442. Заказ № 143. Индекс 5901